

Agerdyrkningsberetning.

(Fra Slutningen af Februar.)

Der er vist neppe Noget, der erindrer et saa tørt Efteraar, som det forløbne; i Octbr., Novbr. og Decbr. Maaneder udgjorde Vandmængden omtrent kun Halvdelen af den almindelige, og den hidtil forløbne Deel af Vinteren har været ligesaa tør. Dertil har Veiret været mildt, Frostene begyndte først ved Juletid, og vedvarede kun en kort Tid, det er egentlig først i Februarmaaned at vedholdende, skjøndt ikke streng Frost er indtraadt.

Efteraarsarbejderne have derfor uafbrudt kunnet fortsættes til Juul, og da Høsten endte saa tidligt og man som Følge deraf fik tidligt tilsaet, ere de iaar fremmede i en usædvanlig Grad. Megen Jord er pløiet tvende Gange; Draining, Mergling, Jordkjørsel, Oprensning af Gadekær og Vandsteder, Udgravning af Kær og Moser ligesom Opbrækning af Heder have i dette Efteraar fundet Sted i et langt større Omfang end sædvanligt. Lærskning har desuden ikke optaget megen Tid og Arbeidere have været lette at erholde.

Vintersæden har i Efteraaret udviklet sig særdeles godt, og blev næsten for frodig, saa at man flere Steder frygtede at den vilde raadne under et Sneedække eller i fugtigt Veir, og derfor enten lod den afgræsse af Faar og Qvæg, som i det tørre Veir gif ret godt, eller slog den af og benyttede den til Staldføder; det er kun at befrygte at man

paa de fleste Steder for jeent har begyndt derpaa. Man har ikke fundet den grønne Rug saa nærende, som man havde ventet, men hvor den er anvendt udelukkende til Dvæget, roser man meget Smørrets Fiinhed. Den vedvarende Varsfrost uden Sne vil hæmme Vintersædens stærke Udvikling, uden at dog hidtil nogen Skade er skeet.

Huusdyrenes Sundhedstilstand er, hvad Køer og Faar angaae, hidtil upaaklagelig. Med Hestene er det ikke Tilfældet, Strengel, Dværke (Krop), Lungesyge og navnlig Coliktisfælde ere meget hyppige og haardnakkede og have ikke sjelden havt dødelig Udgang. Man tilskriver, og vistnok med Rette, det meget tørre Foder Skylden derfor, da disse Sygdomme hyppig indtræde efter tørre Sommere, og tilraader derimod deels at befugte Foderet, deels Opfodring af Gulerødder og lignende saftige Substantser, som Hesten ynder. Klagerne over Hestesygdomme ere stærkere fra Verne end fra Halvøen, men de ere dog ogsaa der temmelig hyppige.

Fodermassen er iaar saa knap som man ikke i mange Aar erindrer. Det milde Efteraar, som tillod Dvæget at gaae længe ude, Ungkvæg og Faar næsten til Juul, har været en stor Lykke, ligesom ogsaa den grønne, frodige Rug har givet Køer og Faar mangt et velmagende Maaltid; men trods dette vil det dog, hvis Vinteren bliver langvarig, paa de fleste Steder i Landet blive høist vanskeligt at gennemfodre Besætningen tilfredsstillende, og paa mange Steder ligesvem umuligt, navnlig i Slesvig og Vestjylland. Foderet har nemlig ikke viist sig drøit, som man tidligere haabede, men det gaaer meget stærkt med, skjøndt der fra Begyndelsen er anvendt den største Sparsommelighed. Om Halmens Anvendelse til Strøelse er der næsten ikke Tale, og selv hvor man havde Beholdninger af gammel Halm ere disse opfodrede i Begyndelsen af Vinteren; til Strøelse benyttes iaar, selv i de frugtbare Egne, hvor man i almindelige Aar har Vanskelighed med at faae Halmen gjort til Gjødning, Løv, Siv, Lørvejord etc. Fodertrangen forklares let ved den overordent-

lig ringe Højbjergning, Urtehalmens Ubrugelighed til Foder og den ringe Mængde Baarsædhalm, der høstes, og som tilmed er saa tør, at den ved Tærskningen falder istykker; den pludselige Modenhed og den stærke Varme har bevirket, at Næringsstofferne ikke ere tilstede i den Mængde som ellers, ligesom ogsaa Oldenborrelarverne have ødelagt langt mere end man tidligere antog. Man har iaar benyttet Fodersurrogater, som ellers ere ubekjendte, saaledes er paa en Gaard i det sydlige Fyen opfodret 200 Edr. Agern til Qvæget og har viist sig som et fortrinligt Foder; ogsaa Kapsskulper have i dette Aar fundet Anvendelse som Qvægfoder og blive ædt med Begjærlighed, der er givet 2 Sivter om Dagen, og de synes at være at foretrække for selv den bedste Halm; paa Bornholm have mange Gaarde forsynet sig med Affeløv, der anvendes til Faarefoder. I Nærheden af Hederne maa Lyngen hjælpe til, og da den endnu er grøn, ædes den med usædvanlig Lyst af Qvæg og Faar. Overalt anvendes iaar meget mere Kjerne til Qvæget end almindeligt, hvortil man er opfordret baade for at gjøre Foderet drøiere, og ved de lave Sædpriser og høie Priser paa Fødevarer og Meieriprodukter. Man tør derfor haabe at Møddingen, der iaar rigtignok bliver meget mindre end sædvanlig, vil opveie i Kraft hvad den mangler i Størrelse. Mudderet fra de mange iaar oprensede Damme vil bidrage meget til at forøge Gjødningsmassen.

Foderstanden kan naturligviis ikke være god, naar man maa anvende Foderet med den Sparsomhed, som Tilfældet er iaar; navnlig hvor Qvæget har gaaet længe ude, er Foderstanden simpel. Endnu have Følgerne ikke viist sig, men naar Kalvingen og Læmningen begynder udeblive de vel neppe.

Bandmangelen er paa mange Steder meget trykkende. Brønde og Vandsteder svigte for det meste, da de Damme der ere oprensede i Sommeren og Efteraaret siden ikke ere fyldte, og man maa ialmindelighed tyе til Mergelgrave og Torvemoser; Vandvognene ere i bestandig Bevægelse og Qvæget

maa hyppig drives langt til Vand, som vistnok i det hidtilværende gode Veir er gaaet an, men deels sættes Qvæget tilbage i Guld, og deels er ogsaa denne Udvei begrændset, da ved den vedvarende Frost de mindre Damme bundsfryse. Flere Steder har man ved Fordybning af Brøndene søgt at skaffe Vand, hvilket ialmindelighed er lykkedes. Fra Marssen og Bornholm ere Klagerne stærkest.

Af Rodfrugter have Kartofler iaar givet et taaleligt Udbytte fra 50—80 Tønder pr. Tønde Land og nogenlunde fri for Sygdom; der høres imidlertid Klager over at mange ere fordarvede i Batterier og Kjældere, formodentlig fordi de i det varme Efteraar vare dækkede for stærkt. Af Roer har Udbyttet i det Hele været tarveligt, mange Steder ere de ganske mislykkede og ialmindelighed have de kun givet 100—150 Tønder paa en Tønde Land; kun ganske enkelte Steder har man naaet 200 Tønder og derover, navnlig paa lave og dybtbearbejdede stærkt muldede Jorder, og hvor Regnbyger ere komne i en heldig Tid. Høstroerne der saaedes i Rug- og Bygstubbene have ialmindelighed kun givet et ringe Udbytte, flere Steder har man dog naaet 50 Tønder og derover paa en Tønde Land, et Par Steder skulle de endog have givet 100 Tønder, der under de givne Forhold maa anses for meget gunstigt. Det ringe Qvantum Rodfrugter, der er avlet, er imidlertid iaar kommet fortræffeligt til Hjælp.

Tærskningen gaaer rask fra Haanden, da Sæden er let at tærskle, men ialmindelighed tærskes ikke mere end man efterhaanden fodrer op, saa at man endnu ikke er færdig uden paa ganske enkelte Gaarde. Angaaende Udbyttet i Almindelighed kunne vi ganske henholde os til hvad der er meddeelt i Efteraarshæftet og henviser forøvrigt til de Angivelser over Foldene, som vi ved Slutningen af denne Beretning have meddeelt fra de forskjellige Dele af Landet. Vintersæden har overalt været bedre end Vaarsæden, og navnlig har Rugen givet en meget tilfredsstillende Afgrøde, medens Bygget kun gav lidt over Halvdelen af et sædvanligt Aar, og Ud-

byttet af Vrter er flet og mange Steder ere de baade hvad Foder og Kjerne angaae at betragte som aldeles mislykkede. Qualiteten af Vintersæden er fortrinlig, medens Baarsædens ikke er over det Almindelige.

Agerdyrkningsforholdene i Almindelighed ere ingenlunde gode. At Høsten har været under en Middelhøst og mange Steder i Landet endda meget derunder vil en Sammenligning mellem den iaar og de i de foregaaende Aar meddeelte Udsigter over Fjoldene i de forskjellige Dele af Landet bedst vise. Men værre endnu er den ringe Mængde Foder overalt i Landet, som holder Landmanden i den ængsteligste Spænding med Hensyn til Fodringen af hans Besætning, og bidrager i en saa betydelig Grad til at forringe hans Kornbeholdning, da det manglende Hø maa erstattes med Kjerne, ligesom ogsaa til Svinesedning, og andet Brug, hvor ellers Vrter anvendes, i dette Aar maa benyttes Rug og Byg. Det Quantum Korn som Landet iaar kan afsætte til Udlandet bliver derfor langt ringere end sædvanligt, og i flere Egne navnlig det vestlige Jylland og Slesvig vil Avlen end ikke være tilstrækkelig til eget Brug, og Korn maa tilføres. Men selv de Landmænd, der have Korn tilovers, kunne Intet afsætte paa Grund af den fuldkomne Livløshed i Kornhandelen, fremkommen ved Pengekrisen og den gode Høst i det vestlige Europa. Det kan derfor ikke være andet end at Landbostanden i Almindelighed er i en trykket Stemning, og navnlig gjælder det de Landmænd, der sidde for høie Afgifter.

Men ligesom enhver Tilskikkelse af Forsynet bærer Spiren til en ny og bedre Tilstand i sig saaledes ogsaa her. Den vil for det første bringe mere Alvor ind i Forholdene, indskrænke Overdaad, fremkalde Sparommelighed og opmuntre til Arbejdsomhed. Dernæst tør man haabe, at der for lang Tid vil være gjort Ende paa den Letsindighed, hvormed Eiendoms-handeler og Forpagtninger i de senere Aar ere indgaaede, og endelig ville Arbejdspriserne falde og Arbejderstanden blive nødt til at finde sig i rimeligere Betingelser og udføre Ar-

beidet med mere Stadighed, end i de sidste Aar har været Tilfældet, hvorved baade deres eget og deres Husbonds Larv vil blive fremmet.

Saa aldeles mørke ere Udsigterne for den nærmeste Fremtid ikke heller. Overstaae vi Vinteren nogenlunde godt er det meget rimeligt at Foraaret og den aabnede Skibsfart vil bringe noget Liv i Kornhandelen, og da Vintersæden er af en udmærket Bestaaffenhed, og det er at antage at den Vaarsæd der bringes i Handelen vil være godt renset, da der paa alle Gaarde havees saamegen Brug for Smaasæd, saa ville vi vist ikke mangle Affætning til Udlandet til rimelige Priser. Priserne paa Fedevarer have i Forhold til Kornet været meget gode hele Vinteren igjennem, det har altsaa bragt Fordeel at opfodre den Kjørne, som man dog ikke kunde undgaae for at holde Dyrene i Kraft. Dertil kommer at Vintersæden hidindtil har været meget lovende, og Jorden er i Efteraaret bleven saa godt behandlet, at den, hvis Veiret næste Sommer bliver nogenlunde gunstigt, tør haabes at kunne give en god Vaarsædsafgrøde. Endelig er i dette Efteraar udført mange Arbejder, der ville have en gavnlig Indflydelse i de paafølgende Aar, og da bringe Landmanden rigelige Renter.

Da Udtærskningen endnu langt fra ikke er endt og meget Korn iaar er opfodret i utærsket Tilstand, have vi fra flere Steder i Landet ikke erholdt Efterretning om Foldene. Vi skulle imidlertid anføre, hvad der er os meddeelt af Gjennemsnitsfold og Bøgt; ved Fold forstaaes her Tønder af een Td. Land og Bøgten er angivet i hollandske Pund.

Hirschholmegnen: Hvede 7—9 Fold til 130—132 Pd., Rug 8—10 til 126—128 Pd., Bøgt 8—10 til 110—116 Pd., Havre 10—12 til 82—84 Pd., Urter 4—8 Fold.

Slangerupegnen: Hvede 9 Fold til 129—130 Pd., Rug $10\frac{1}{2}$ til 125—126 Pd., 2radet Bøgt $8\frac{1}{2}$ til 110—111 Pd., 6radet Bøgt 6 til 100—102 Pd., Havre 10 til 81—82 Pd., blaffede Urter $4\frac{1}{2}$, tidlige gule eller hvide Urter $2\frac{1}{2}$ Fold, silbige næsten aldeles mislykkede.

Frederiksfundegnen: Hvede 10 Fald til 128—130 Pd., Rug 10—12 til 125—126 Pd., Byg 7—8, det 2radede 110—111 og det 6radede 105—106 Pd., Havre 8—10 til 78—80 Pd., Urter ofte ikke Udsæden, 4—5 Fald iaar et stort Udbytte.

Sorns Herred: Hvede 9 Fald til 132 Pd., Rug 12 til 126 Pd., Byg 6 til 111 Pd., Havre 10 til 80 Pd. og Urter 4 Fald.

Nordlige Deel af Kjøbenhavns Amt: Hvede 8 Fald, Rug 10, Byg 7, Havre 8 og Urter $\frac{1}{2}$ Fald. Vintersæden er meget vægtig, Byg og Havre under Middelvægt.

Egnen mellem Solbek og Kallundborg: Hvede 10 Fald til 130—136 Pd., Rug 12 til 120—130 Pd., Byg 9, det 2=radede til 112—114 Pd., det 6=radede til 100—108 Pd., Havre 12 og Urter forskjellige indtil 11 Fald.

Egnen mellem Kallundborg og Slagelse: Hvede 7—10 Fald til 124—132 Pd., Rug 12—14 til 124—127 Pd., Byg 8—10, det 2=radede til 109—114 og det 6=radede til 106—110 Pd., Havre 7—8, smal og let, Urter 2—4 Fald.

Slagelseegnen: Hvede 8—15 til 130—134 Pd., Rug 10—12 til 120—125 Pd., Byg 8—10 til 110—116 Pd., Havre 12—16 og Urter fra 1—8 Fald.

Ringstedegnen: Hvede 8 Fald til 128 Pd., Rug 10 til 122 Pd., Byg 6—8 til 106—108 Pd., Havre 10—11. Urter i Reglen mislykkede, 3—4 Fald naaes ikke mange Steder.

Stevns Herred: Hvede 10—12 Fald til 128—130 Pd., Rug 10—14 til 124—128 Pd., Byg 8—10 til 108—114 Pd., Havre 10—13 til 80—85 Pd., Urter $1\frac{1}{2}$ —2 Fald.

Nestvedegnen: Hvede 8—10 Fald til 128—132 Pd., Rug 10—12 til 122—130 Pd., Byg 7 til 106—110 Pd., Havre 8 Fald, Urter mislykkede.

Egnen mellem Nestved og Bordingborg: Hvede 10—14 til 130—132 Pd., Rug 12—16 til 121—122 Pd., Byg 7—8 til 108—109 Pd., Havre 12—13 til 85—86 Pd., Urter mislykkede.

Præstøegnen: Hvede og Rug 8—10 Fald, Hveden 129—132 Pd. og Rugen 120—122 Pd., Byg 6—8 til 108—110 Pd., Havre 8—10 til 80—82 Pd., Urter mislykkede.

Samsø: Hvede 8 Fald til 130 Pd., Rug 10 til 123 Pd., Byg 5 til 113 Pd., Havre 3 Fald, tykkallet, tildeels svang og uden Vægt, Urter $\frac{2}{3}$ Fald. Vaarsæden er saaledes falden meget uheldig ud.

Woen: Hvede 8—9 Fald til 127—130 Pd., Rug 8—10, Byg 8—10, det Gradede 98—104 Pd., det 2radede 110 Pd., Havre 6 til 78—80 Pd., Urter og Biffer mislykkede, navnlig de sidste, hvoraf der saaes meget.

Falster: Hvede 9—12 Fald til 126—132 Pd., Rug 10 til 124—128 Pd., Byg 8—9 til 100—113 Pd., Havre 10 og Urter 2—4 Fald; de blakkede Urter give enkelte Steder 6 Fald, men de sildigsaede neppe Udsæden.

Lolland: Opgivelsen af Faldene for de forskjellige Dele af Landet ere nogenlunde overeensstemmende; derefter kan i Gjennemsnit Hvede ansættes til 9—10 Fald til 128—133 Pd., Rug 10—11 til 124—128 Pd., det tidligsaede Byg 8—10 og det sildigsaede 6—7 til 110—114 Pd., Havre 9—11 og Urter maaskee 2 Fald i Gjennemsnit; kun ganske enkelte Steder ere de tidligsaede faldne nogenlunde godt ud og give indtil 8 Fald.

Langeland: Hvede 7—9 Fald til 130—132 Pd., Rug 10 til 124—128 Pd., Byg 8—10 til 110—112 Pd., Havre 10 til 12 og Urter 1—3 Fald.

Taastrup: Hvede 12—13 Fald til 130—134 Pd., Rug 12—14 til 126—128 Pd., Byg 10—11 til 104—114 Pd., Havre 10—12 til 74 Pd., Urter fra 4—6 Fald, dog meget forskjellige.

Svendborgegnen: Hvede 8—12 Fald til 124—132 Pd., Rug 10—12 til 122—132 Pd., Byg 6—10 til 104—115 Pd., Havre 8—12 til 70—85 Pd., og Urter fra $\frac{1}{2}$ —4 Fald.

Odenseegnen: Hvede 8—10 Fald til 130—132 Pd., Rug 10—12 til 125—130 Pd., 2-radet Byg 8—10 til 110—112 Pd., 6-radet Byg 6—8 til 100—104 Pd., Havre 9—10 til 70—80 Pd. og Urter 2—4 Fald.

Eggen mellem **Odense** og **Faaborg:** Hvede 8—10 Fald til 126—130 Pd., Rug 8—12 til 122—126 Pd., Byg 6—8, 2-radet til 108—112 Pd. og 6-radet til 102—106 Pd., Havre 7—8 til 78—80, Urter 2—3 til 132—135 Pd. og Boghvede 4—6 Fald til 100—105 Pd.

Bissenbergegnen: Hvede og Rug 10—12 Fald, Hvede til 130 og Rug til 123—125 Pd., Byg 6—8 til 108—110 Pd. og Havre 6—7 til 76—80 Pd.

Hofmansgaveegnen: Rug indtil 17 Fald til 121 Pd., 2-radet Byg 10 til 112 Pd., 6-radet Byg 8 til 102 Pd. og Havre 12 til 80 Pd.

Vensyssel: Hvede 7—10 Fald, god Provstirug 12, mindre god Provstirug og god dansk Rug 9—11, simplere dansk

Rug 5—8, tidligjaaet Byg og Havre 9—11 og sildigjaaet 5—7 Fold, og mange Steder paa sandet Jord endnu mindre.

Calling: Hvede 8—10 Fold til 126 Pd. Rug 12 til 116—130 Pd., Byg 8, det 6r. til 90 Pd., det 2r. fra 102—116 Pd., Havre 8 til 80 Pd. og Urter 7—8 Fold.

Logstøregnen: Hvede 7—8 Fold til 120 Pd., Rug 7—8 til 115 Pd., Byg 5—6 til 108 Pd., Havre 10 til 80 Pd., Urter 5 til 130 Pd. og Boghvede 5 Fold til 90 Pd.

Biborgeggen: Hvede 8—10 Fold til 128—130 Pd., Rug 9—10 til 122—128 Pd., Byg 7—9, det 6r. til 100—102 Pd. og det 2r. til 108—111 Pd., Havre 8—10 til 80 Pd., Urter 6—8 og Boghvede 8—10 Fold.

Sølstebroegnen: Hvede 5—10 Fold til 125—130 Pd., Rug, paa gode, velbehandlede Jorder 10 Fold, af samme Bøgt som Hveden, men paa mager Sandjord kun 3—6, 2r. Byg og Viftebyg har paa gode Jorder givet 10—12 Fold til 114, men paa magre Sandjorder har 6r. Byg kun givet 3—5 til 95—100 Pd., Havre 5—10, den graa veier 70—77 Pd., den gule 85 Pd. Den tidligjaaede Boghvede 6—8 Fold til 90—100 Pd., den sildigjaaede bortvisnede.

Samrumherred: Rug 8 Fold til 120 Pd., Byg 5—6 til 106 Pd., Havre 5—6 til 72 Pd.

Eggen mellem **Ringkjøbing** og **Varde:** Rugen 4—8 Fold til 125—130 Pd., 6r. Byg 5 til 100—106 Pd., Havre 5 til 72 Pd. og af Boghvede er 4 Fold til 90 Pd. et godt Udbytte. En mærkelig Modsatning til dette tarvelige Udbytte har fundet Sted i de Smaadale imellem Klitterne, der ere opdyrkede, og almindelig gjødede med Fiskeaffald; Høsten har her i enhver Henseende givet et udmærket Udbytte, baade af Byg, Havre og Kløver; en stor Deel Sædebyg faaes derfor iaar fra Kliteggene.

Randerseggen: Hvede 10—12 Fold til 127—130 Pd., Rug 10—12 til 120—125 Pd., Byg 8—10, det 2r. til 110—113 og det 6r. til 102—104, Havre 10—12 til 80—82 Pd., Urter mange Steder mislykkede, andre Steder er avlet 6—7 Fold. Oldenborrelarverne have dog mange Steder forringet Udbyttet i den Grad, at næsten Intet var at høste.

Eggen mellem **Randers** og **Aarhus:** Hvede 9 Fold til 128—130 Pd., Rug 11—12 til 122—126 Pd., Byg 9—10 til 106—112 Pd., Havre 9—11 og Urter 3—4 Fold.

Frysenborgeggen: Hvede 6—7 Fold til 128—130 Pd., Rug fra 5—18, men kan vel i Gjennemsnit sættes til 10—11 Fold til 123—126 Pd., Byg 8—9 til 112—116 Pd., Havre 10—12 til 83—86 Pd., Urter fra 2—8 Fold.

Aarhuusseggen: Hvede 9 Fald til 128—130 Pd., Rug 12 til 122—124 Pd., Byg 10 til 108—112 Pd., Havre 10 til 76—78 Pd., tidligmodne Urter 6, sildigmødne 3 Fald og Boghvede 7 til 104—106 Pd.

Horsensseggen: Hvede 8—10 Fald til 124—128 Pd., Rug 10—12 til 121—123 Pd., Byg 9—10 til 110—114 Pd., Havre 11—13 til 78—82 Pd.

Veileggen: Hvede 10—12 Fald til 128—131 Pd., Rug 12 til 122—125 Pd., Byg 5—10, Vagten noget forskjellig, almindelig fra 106—112 Pd., Urter 6—8 Fald.

Haderslevseggen: Høsten er her, som overhovedet i Slesvig falden meget uheldig ud; af Hvede, Rug, Byg og Boghvede høves ialmindelighed kun 4—5 Fald, og af Havre 6—7 paa ellers meget frugtbare Jorder; Vagten er god, Hvede holder 128—132 Pd., Rug 122—126 Pd., 6r. Byg 106—108 Pd. og Havre 78—84 Pd.

Eggen ved **Gram:** Hvede 6 Fald til 130—135 Pd., Rug 8 til 124—128 Pd., Byg 6 til 110—115 Pd., Havre 8 og Boghvede 3 Fald til 100 Pd.

Eggen vest for **Abenraa:** Hvede 5 Fald til 130 Pd., Rug 4—5 til 126—128 Pd., 6r. Byg neppe 2 til 96—100 Pd., Havre 3—4 til 75 Pd. og Boghvede 3 Fald til 108 Pd.

Eggen ved **Lyngumkloster:** Hvede 6 Fald til 130—132 Pd., Rug 6 til 126 Pd., 6r. Byg 5—6 til 100 Pd., Havre 7 til 72 Pd. og Boghvede 4—5 til 100—110 Pd.

Sundeved: Hvede 8—9 Fald til 130—136 Pd., Rug 9—10 til 125—132 Pd., 6r. Byg 2—3 til 100 Pd., Havre 4—5 til 80 Pd., Urter aldeles mislykkede og Boghvede 2—3 Fald.

Paa **Als** er Høsten falden langt bedre ud, ligesom der ogsaa er tilstrækkelig Foder. Hvede antages i Gjennemsnit at give 10 Fald til 132 Pd. Rug 10 til 128 Pd., Byg 9 til 112 Pd., Havre 12 til 70 Pd.; Urter og tildeels Boghvede ere mislykkede.

Paa **Bornholm** har Udsaldet af Høsten paa den østre Side af Landet i de stærke Leerjorder været meget simpelt, men i den øvrige Deel dog noget bedre end man tidligere turde haabe. Hvede giver 6—8 Fald til 125—130 Pd., Rug 7—10 til 125 Pd., 6r. Byg 7—10 til 105 Pd., Havre bliver ialmindelighed ikke udtærstet paa Grund af Fodermangel, Urter tildeels mislykkede.

Fordelene ved Pzierzons Dieavlsmethode

i Sammenligning med den i Danmark almindelige,
og med specielt Hensyn til de i Biernes Samsund
herstende Forhold;

Foredrag, holdt i det Kongl. Landhuusholdningselskabs Møde
d. 17. Febr. 1858,

af Sægermester A. Brun.

Til ethvert fornuftigt Foretagende, som skal have Fremgang, udfordres der, foruden det fornødne Materiale o. s. v., eller med andre Ord Driftskapitalen, Kjendskab til Forholdene samt Lyst og Iver for Sagen.

Naar disse Momenter ere tilstede, vil i Almindelighed Resultatet blive tilfredsstillende, thi saa arbejder man ikke iblinde; man spiller ikke Hazard, men slaaer det, som saa ofte benævnes Uheld, men som vel i Regelen er en Følge af Uforstand, Vaabnene afhænde. — Dette gjælder altsaa ogsaa om Dieavlen, og jeg kan ingenlunde, naar der siges: Denne har Held — eller: Hiin har Uheld med sine Bier — billige disse Udtryk, som her mestendeels ikke ere rigtigt anvendte.

Naar vi nu betragte, hvorledes Dieavlen for Tiden drives her i vort Fædreland, da er det siensynligt, at den ligger aldeles i Forfald, d. v. s. den drives kun i et ringe Omfang, mestendeels aldeles uden Intelligents, og dens Produkters Qvantitet saavel som deres Qvalitet, selgeligen ogsaa Indtægten af Dieavlen, er kun ringe; hvorfor den ogsaa som

ofteft ansees som et Begeværk, og er overgivet til Qvindens og Børns Baretægt.

Jeg har i et lidet Skrift, som udkom ijsor under Titelen: „Om Bieavlen og dens Standpunkt i Danmark“, viist at der i Kongeriget i Middeltal kun fandtes 13 Biestadter for hvert 1000 Edr. Land, — at der altsaa, naar man tænker sig hele Landet som bestaaende af Gaarde paa henved 100 Edr. Land hver, kun vilde findes eet Stade paa hver Gaard, — hvilket Forhold vel ikke kan tænkes uheldigere. Og dog have Honning og Bog en betydelig Værdi i Handelen, thi Honningen har alt længe staaet i en Priis af 2 til 3 Mk. og Bog i omtrent 4 Mk. Pundet. Da nu et Stade, uden at dræbes, ofte kan afgive aarlig 20 Pund Honning og $\frac{1}{2}$ Pund Bog, saa vilde Indtægten af et slikt Stade være:

$$20 \text{ Pd. Honning à } 2 \text{ Mk.} = 40 \text{ Mk.}$$

$$\frac{1}{2} \text{ — Bog à } 4 \text{ —} = 2 \text{ —}$$

$$\text{Ialt . . . } 42 \text{ Mk. eller } 7 \text{ Rd.,}$$

hvilken Sum som ofteft vilde være tilstrækkelig til at betale næsten Husmandens hele Husleie.

Det Spørgsmaal ligger altsaa meget nær: Hvad er Grunden til denne Bieavlens elendige Forfatning? — og Svaret er rede, og let at begrunde: Årsagen er en i Almindelighed complet Mangel paa Intelligents — nemlig Mangel paa Kjendskab til Biernes Naturhistorie, og til en paa denne begrundet fornuftig Avlsmaade.

De øvrige Betingelser ere nemlig tilstede; Stof og Materiale mangler ikke, thi Plads har Enhver, som eier en nok saa liden Have, og selv den, som ikke har nogen kan indrette et Bieslag i Gavlen af sit Loft, ligesaavel som et Dueflag. Blomsterne med deres Nectar byder Naturen i større eller mindre Mængde, naar man ikke boer paa det bare Flyvejand, og et brugbart Stade kan Enhver slaae sammen af nogle gamle Brædestumper.

Den egentlige Udgift vilde altsaa bestaae i Kjøbet af de første Sværme, — thi Bierne fremavles ikke, som de gamle Romere troede, af Madfler.

Den hertil fornødne Capital vil imidlertid vel tilveiebringes naar man, som ovenstaaende simple Regning viser, først indseer, at en Sværm alt i det 2det Aar kan forrente Indkjøbsprisen med 200 pCt. Skulde der nu indvendes, at Aargangen undertiden er saa uheldig, at Vieavlen aldeles ingen Indtægt giver, saa kan der svares, at det ligesaa ofte hændes, at Indtægten bliver større, end den oven beregnede; det gaaer med denne som med al anden Høst — den er foranderlig. Jeg vil her anføre et interessant Exempel. Den bekjendte Vieavler, Baron v. Berlepsch i Thüringen holder sin Vieavl i 100 Stader. Han avlede i 1855 omtrent 5,100 Pd. Bieværk, hvilket kan anslaaes til mindst 4,000 Pd. Honning eller 40 Pd. pr. Stade I Aaret 1856, da jeg besøgte ham, var han fortvivlet over Aargangens Udsæthed, men opnaaede dog at han kunde overvintre sine 100 Stader, ved at fordele de Stärkeres Overskud mellem de Svagere, samt ved at fodre dem med omtrent 1 Lpd. Sufferkandis. I 1857 derimod var Aargangen udmærket god, og efter hans egne Ord var Indtægten 5,500 Pd. Honning, eller 55 Pd. pr. Stade. Beregnet til 2 Mk. Pd. beløber dette sig til 1,833 Rd. 2 Mk. Berlepsch klager dog meget over sin Egns Fattigdom paa Blomster.

Dzierzons 300 Stader give omtrent denne Indtægt som aarligt Middeltal. Hans Egn er langt bedre.

Lyst og Iver maa ligesaavel regnes til Driftscapital, og den udebliver ikke, naar der viser sig Fremgang; men derimod har jeg altid seet, at den stadigen tiltager, og som oftest bliver til en Videnskab, saa at slutteligen kun Svaghed og Sygdom kan afholde fra denne saa aandrige og saa indbringende Bessjæftigelse. Man betragte blot et saa zart og yndigt Arbeide (Vieavleren kalder det derfor meget rigtigt og betegnende Bieværk) som en ny, tom Bortavle, hvilken intet

Wennesske formaar at frembringe eller efterligne — eller som en med Honning fyldt og tilluftet Voxtable, — eller man undersøge de heelt vidunderlige Samsunds- og især Forplantnings-Forhold hos Bierne; og man vil vist alt føle det Ønske røre sig, ogsaa at kunne bestjæftige sig med Vieavlens.

Da altsaa de øvrige Momenter ere tilstede, saa maa Feilen søges i den manglende Indsigt, og der spørges da: hvorledes behandles Bierne, og hvorledes kunne de bedre behandles?

Jeg skal søge at fremstille begge Dele saa klart, som det for mig, der er uvant til at holde Foredrag, er muligt, og jeg seer mig derfor nødsaget til, i muligste Korthed at give en Oversigt over Biernes Samsundsforhold, thi af disse begrundes deres Røgt og Pleie; men forinden beder jeg at kaste et Blik paa denne Kube, som er saaledes, som den her næsten overalt bruges — samt paa denne Kasse, som er indrettet efter Dzierzons Opfindelse. De vil i Løbet af mit Foredrag let indsee, hvor hensigtsmæssig denne er indrettet, og hvor uduelig den kjære gamle Kube er, som nu ogsaa hos vore Naboer, Tydskerne, maa bære Spotnavnet: Pudelmüge.

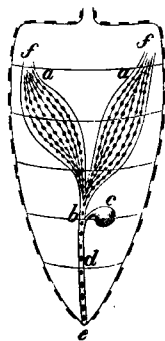
Efter Aarhundreders indbyrdes Strid og Uenighed ere Vieavlerne nu endeligen komne til Indsigt om, at Biedronningen er det eneste fuldkomne kvindelige Individ i Stedet, at Arbeidsbierne, hvis Antal beløber sig til 10 à 20,000, ere ufuldkomne Dronninger eller Husbier; og at de tykke, plumpe, braadløse Drophner eller feilagtigen saakaldte Vandbier, ere Husbierne. Deres Antal kan i et sundt Stade beløbe sig til henved 500, af hvilke dog kun Een er fornøden til at befrugte Dronningen. Man har ofte, paa Grund af deres store Antal, søgt at bevise, at disse endnu have en anden Bestemmelse, hvilket dog neppe er Tilfældet; men da Dronningen kun kan udføre Parringen udenfor Stedet og flyvende i Luften, samt da den, naar den har opnaaet en Alder af over 3 Uger, taber Evnen til at blive befrugtet, saa indsees let, at mange Husbier ere fornødne for at den

ikke i Luftens vide Tumleplads skal søge for længe efter sin Mage. Af Dronningens Liv afhænger desuden som oftest Stadets, men udenfor dette er den udsat for den største Fare; ja snart derfor Befrugningen er fæet, ophøre dens Udflugter.

Et sygt Stade (og det bør alt da kaldes sygt, naar dets Dronning er feilfuld) frembringer derimod ofte Tusinder af Hanbier, hvilke ere et sikkert Tegns paa Stadets forestaaende Død, med mindre Mennekket indgriber ved at borttage den feilfulde Dronning og give det en, som er sund.

Jeg vil forklare dette Forhold, og kommer derved til at tale om den særdeles interessante Gjenstand, som benævnes Parthenogenesis.

Biedronningens Ægestofke ere dobbelte, og ligge i dens Bagtrop omtrent som a a i hoesstaaende Tegning antyder. De ere opfyldte af Strænge, hvori Ægene sidde perlesnoragtig eller lignende Frølæg. Disse ere knap synlige ved f f, men fuldbaarne naar de naae til b. Her, hvor Ægestokkene forene sig for at danne Ægelederen d, forefindes som i Almindelighed hos Insekterne, en liden Blære c, som, fordi den ved Paringen optager Hanbiens Sæd, kaldes Sæd-beholderen, og som ved en liden Kanal ved b hænger sammen med Ægelederen d. Det staaer nu i Dronningens Magt, ved Hjælp af Sædforraadet at befrugte ethvert Æg, som føres forbi Sædbeholderen, eller at undlade dette.

og det er paa mange Maader beviist, at Dronningen og Arbeidsbierne, hvilke jo, som sagt, ogsaa i Grunden ere Dronninger, fremkomme af befrugtede, men Hanbierne af ubefrugtede Æg. Det er for vidtloftigt at fremsøre de mange Beviser herfor, hvilke baade ere førte af de meest udmærkede Bieavlere, som Dzierzon, Berlepsch o. m. A., og af lærde Naturforskere som Siebold, Küchenmeister o. Fl. Jeg bemærker blot, at de Æg, som Hanbierne fremkomme af, ere sande

Æg, og ikke kunne ansees som blot en Knub- eller Spire-Dannelse, — thi ligesom de øvrige Æg, som Dronningen lægger, udvikles de i Ægestokken og ligne dem fuldkomment med Hensyn til Størrelse, Farve, Form, indvendig og udvendig Dannelse; de besidde navnlig ogsaa et Mikropyle-Apparat eller de Abninger i Ægestalken, som ere bestemte til at lade Sædfinet passere, der ved at trænge ind i Blommen udfører Ægets Befrugtning. Dette Forhold, nemlig at der fremstaae levende Væsener af Æg, som mangle Befrugtning, kaldes Parthenogenesis eller Jomfrusødsel.

Det er ogsaa fundet hos andre Insekter, men har hos Bierne det Særegne, at der i Regelen udvikles Liv af samtlige ubefrugtede Æg, og at der derved alene fremkomme Dyr af Hunkjønnet; hvorimod hos andre Insekter, t. Ex. Silkeormen og rimeligviis ogsaa Bøymøllet, de fleste ubefrugtede Æg henvisne, men af dem, som udvikle sig, fremkomme baade Hanner og Hunner.

Dronningen kan leve 4 til 6 Aar, men saa indtræder ofte det Tilfælde, at Sædbeholderens Indhold er udtomt, eller at i al Fald Sædfimene have tabt deres Energie og Livlighed — og en Følge deraf er, at nu alle Ægene forblive ubefrugtede, at der altsaa ikke mere fødes Bier af Hunkjønnet, men alene Hanbier. Da disse nu ikke arbeide, men vel tære, saa er det klart, at Stedet maa gaae tilgrunde.

Undertiden indtræde der Forhold, da enkelte Arbeidsbier ogsaa begynde at lægge Æg, men da, som sagt, deres Kjønndelevende ere forkrøblede, forblive Ægene ubefrugtede og producere kun Hanbier.

Jeg maa endvidere bringe i Erindring, at Dronningen opelskes i en særegen større Celle, som og kaldes Dronningcellen. Naar man i den milde Aarstid, da der stadig findes Æg i Stedet, borttager Dronningen, saa skaffe Bierne sig en ny ved at bygge en Dronningecelle omkring et Æg, som sidder i en Celle, hvoraf ellers en Arbeidsbie vilde være fremkommet, altsaa i en af de smaae Celler. For større

Sikkerheds Skyld ansætte de da altid flere Dronningceller, og vælge senere een af de unge Dronninger til Overhoved, hvorpaa de øvrige dræbes; thi der taales kun een Dronning i Stedet. Jeg sætter nu det Tilfælde, at Dronningen i denne Kube er feilfuld, hvorledes skal jeg saa faae den i min Magt? — thi fjernes maa den førend Bierne beqvemme sig til at antage en Anden. Kubens Indretning gjør dette næsten til en Umulighed. At bedøve Bierne og dernæst søge Dronningen er en meget raa og skadelig Handlemaade, og Die-medet opnaaes desuden meget sjeldent derved. Der findes vel andre Midler, men de ere endnu besværligere og skadelige.

I Dzierzon-Stedet udtager jeg derimod med største Lethed Tavle efter Tavle, og kan saaledes hurtigt og i al Magelighed finde og borttage Dronningen.

Men hvorfra skal jeg nu tage en Dronning for at hjælpe Kuben? — Her staaer atter Kube-Bieavleren fast — wie die Dohsen am Berge — som Tydsterne sige; han er hjælpeløs. Men for Dzierzon er det, som letteligen indsees, ligesaa let som det Forrige. Han benytter desuden noget senere de, som Følge af Dronningens Borttagelse overflødigens ansatte Dronningeceller til Dannelsen af Afleggere; thi han kan blot hængte nogle Tavler med is- og paa-siddende Honning, Bier, Yngel o. s. v. ind i en tom Kasse, tilfætte en Tavle, som har en Dronningecelle, og han har derved i et Dieblif frembragt et nyt Stede. Har han Bier nok dertil, saa kan han danne saa mange Afleggere, som der findes ansatte Dronningeceller — mindre end Een som Moderstaden beholder. Kubebieavleren kan derimod ikke danne Afleggere paa denne Maade; han faaer at væbne sig med Taalmod, til det behager Bierne at sværme.

Disse hensætte deres Honningsforraad altid øverst og bagerst i Stedet, men den nederste Deel af Borttavlerne er tom; det spørges da, hvorledes man skal bære sig ad for at høste den overflødige Deel af deres Forraad, naar det fiddet i denne Kube? Man kan vel blæse nogen Røg derind,

der næst vende den om, og udfjære den nederste, tomme Deel af Bærket, til største Skade, baade for Vieavleren og Stedet, men det egentlige Honningmagazin kan man ikke naae uden at ødelægge Stedet.

Men af Dzierzon-Stedet udtages med største Lethed hver Tavle for sig, og moersomt og behageligt er dette Arbejde, som desuden gaaer for sig uden at spille en Draabe Honning! Man veier dens Indhold, giver Bierne 20 til 25 Pd. tilbage til Vinterforraad (thi Kærighed i denne Henseende er lige saa stor en Daarsskab som at vinterfodre sin Koe med den bare Halm), og beholder selv Resten. Man kan endog dagligen, og naar som helst man behager, udtage fyldte Tavler og hænge tomme ind til Fyldning; man høster ikke blot om Efteraaret, men hele Sommeren igjennem, naar som helst der viser sig Oversflod af Honning.

Vor Kube-Vieavler derimod myrder Bierne og udplyndrer Stedets Indhold; han forsynder sig derved ligesaa meget mod Klogskabens som mod Moralitetens Regler. Han begaaer den Daarsskab at hugge Træet om for at plukke Frugterne, og ethvert Menneſte med Eftertanke og Følelse maa, saa synes mig, erkjende det Anstødelige i at tilintetgjøre Tusinder af flittige Dyr, for at tage deres Arbejdes Frugt til egen Indtægt, — endmere da det er ufornødent.

Men der vilde kanske spørges, hvad man endeligen skal gjøre med de mange Bier, dersom de ikke jvovles?

I Dzierzons-Stedet har man det i sin Magt — det vilde føre for vidt her at forklare hvorledes — at forhindre Bierne i at formere sig over Behovet; og skal et Stade kasseres, forener man paa den letteste Maade dets Bier med et andet Stades Bier, ved at hænge dem derind, idet de blive siddende paa deres Tavler, efter at man har borttaget den daarligste, ældste Dronning.

Kube-Vieavleren løfter om Efteraaret paa sine Stader, og de Letteste ere blandt de Dødsdømte; thi det veed han, at de ikke kunne overstaae Vinteren. Han høster en Deel

tomme Bogtavler af dem, men liden Honning. Bøget smelter han ind og er meget glad derved — uvidende om, at han derved tilføier sig et reelt og saa betydeligt Tab, at det kan anslaaes til 5 Rd. for hvert Pund Bøg han høfter, vel at mærke af tomme Bogtavler. Dette har sin Grund i Følgende. Det er en afgjort Sag, at Bierne producere Bøget ved at udstille det af den nydte Naring, Honning og Blomsterstøv, og dernæst udsvede det mellem Bugringene i meget smaae, femkantede Plader. Denne Udfilning afvente de, sidde rolig i Klynger paa Tavlerne. Nu har man ved gjentagne Experimenter med indespærrede Bier fundet, at de behøve et Forbrug af 14 à 20 Pd. Honning, altsaa i Middeltal 17 Pd., for at kunne producere eet Pund Bøg. Regningen stiller sig altsaa saaledes:

Udgift . . . 17 Pd. Honning à 2 Mk. = 34 Mk.

Indtægt . . . 1 — Bøg à 4 — = 4 —

Tab . . . 30 Mk. eller 5 Rd.

Dette Tab kan og bør dog egentligen beregnes langt høiere naar tages Hensyn til den Tid, som Bierne i Uvirkelighed anvende til Afventning af Bøgdannelsen, thi i denne Tid kunde de have indbragt Mæsker af Honning. Et godt Stade indbringer i god Træktid 3 til 6 Pd. Honning om Dagen, men man har som Undtagelse endog et Tilfælde, hvor dette steg til 18 Pd.

Det er derfor een af de første Grundsætninger ved en rationell Bieavl: at benytte Tiden; thi de bedste Trækdage ere som oftest meget faa i Tal, — men ved Bøgproductionen tabes Tid.

Jeg misunder derfor Ingen hans Bøghøst; dersom det overhovedet kunde gøres, skulde det ikke tillades mine Bier at bygge en eneste Bøgcelle, thi: det er dyrt Suul! — I Tydskland gjør man sig derfor nu stor Umage med at finde paa, hvorledes kunstige Bogtavler kunne frembringes.

Da disse Forhold nu finde Sted, maa det være vor Opgave at benytte Boget paa bedste Maade, og derfor høster Dzierzon og hans Eftersølgere ingen Bortable før den er fyldt med Honning; det skeer naturligviis ved at hænge de tomme Bortavler ind i Stedet til Fyldning; men det indsees let, at ved Kubens Indretning er dette en Umulighed.

Jeg kunde endnu paavise mange lignende Fordele, som Dzierzons Methode medfører, men jeg tør vistnok antage, at det efter det alt Anførte er overflødigt, thi det vil sikkert nu være indlysende, at de Ord ere begrundede, som jeg har brugt i min Afhandling om Bieavlen, nemlig: at Bien ved Dzierzons-Stedet først kan siges at være bleven til et Husdyr, thi derved har Mennesket først faaet Magt og Raadighed over den og dens Kræfter.

Jovrigt anseer jeg Fordelen og Diemedet ved Bieavlen for at være tredobbelt: den byder nemlig en, ofte meget betydelig Indtægt, — en ligesaa aandrig som smuk og moersom Beskæftigelse, — og Leilighed til at anstille de interessanteste naturhistoriske Jagttagelser. Dzierzon-Stedet har været Aarsagen til, at man nu endeligen har faaet et meget klart Indblik i Biernes Naturhistorie; man vil overbevise sig herom ved at læse: „Eichstädter Bienenzeitung“, som Enhver der læser Tydsk og er Bieavler, burde holde; endvidere Sieboldts Parthenogenesis; „der Bienenfreund aus Schlessien, von Dzierzon“; — Hubert, observations sur les abeilles (nu oversat paa Tydsk af Kleine) og m. A. Det bør erindres at den blinde Hubert egentlig har undfanget Tanken til det nuværende Dzierzon-Stade.

Jeg er nu beskæftiget med at skrive en Veiledning til Bieavl efter Dzierzons Methode, men saa ønskeligt jeg indseer at det vilde være, om denne kunde blive ret kort og almeenfattelig, saa kan det dog ikke undgaaes at disse snevre Grændser overskrides, thi intet af de ovennævnte tredobbelte Diemed bør tilfidesættes, naar Værket skal blive nogenlunde fuldstændigt. Jeg er nemlig af den Mening, at der maa

paavises, hvorledes Vieavlen kan drives til den mueligste Fuldkommenhed, og maa derefter overlade det til Enhvers Godtbefindende, hvor han vil affstikke sine Grændser.

Det er vist, at vort Fædreland vilde have størst materielt Gavn af denne Vieavlsmethodes Indførelse, dersom den blev almindelig hos den talrigeste Stand, Bondestanden; men da Bonden gjerne vil have Syn for Sagens Henfigtsmæssighed, inden han selv indlader sig derpaa, saa er det desuden den rette Veie, naar han først har Leilighed til at see det hos Folk, der paa Grund af deres større end den hos ham almindelige Dannelse, lettere have kunnet sætte sig ind i Ideen; og af disse findes der en stor Mængde rundt om i Landet; t. Ex. Skolelærere, Geistlige, Forstænd, Forpagtere, Eiere af større Gaarde, og den store Mængde af functionerende saavel som afgangede Embedsmænd, som boe paa Landet. Jeg sætter desuden mine Fordringer til Bondestandens Intelligents ikke for høit; man troe ikke at jeg fordrer eller venter videnskabelige Undersøgelser af Mennesker, som efter Dagens haarde Arbeide trænge til Nattens Hvile, og derfor neppe kunne tænke paa Sligt; men den simpleste og fattigste Husmand vil dog ved Hjælp af Dzierzon-Stadets kunne bringe det dertil, at han ikke mere dræber sine Bier, og at han til enhver Tid, og med den største Bequemmelighed kan høste sin Honning; — og at dette vil kunne gjenneføres, derom føler jeg mig overbevist, thi Exemplet viser det i andre Lande, navnlig hvor der tales Tydsk; en ligefrem Følge af, at Impulsen er kommen fra Tydskland. Det glæder mig at kunne sige, at Gnisten alt har fænget paa mange Steder her i Landet; derom vidner den tykke Pakke Breve, som jeg i Løbet af 8 Maaneder har modtaget overalt fra, indeholdende Bøn om Hjælp og Raad samt rigelige Uttringer om Anerkjendelse. Blandt de første tillader jeg mig at nævne Fru Grevinde Frys til Frysensborg, for hvem jeg lader forfærdige 30 Stader her i Byen — og Sr. Lieutenant v. Thorjon, som ved Viborg har erhvervet

125 Stader, for dermed at begynde Afsen efter Dzierzons Grundsætninger.

En Stråmsel, som imidlertid ved Behandlingen af Bierne snart taber det Meste af sin Kraft, er vel tilstede, og den bestaaer i Biernes Braad. Et Biestik er, især naar det træffer ømfindtlige Steder, som Dret eller Dielaaget, smerteligt og hos Nogle, men ikke hos Alle, følger en Hævelse derpaa. Det er mulig en daarlig Trøst for Mange, naar jeg siger, at Legemet meget snart vænner sig dertil, saaledes at Smerten bliver meget ringe og Hævelsen udebliver; derfor er det i al Fald bedst at kunne undgaae det, omendkjøndt et slemt Myggestik sandeligen ofte kan plage i længere Tid end et Biestik, og jeg vil derfor meddele, hvorledes det lettest kan stee.

Bierne stikke kun naar de trykkes, eller naar de troe deres Stade angrebet; dette kunne de Folk bevidne, som høste Høe, thi ellers vilde de aldrig komme derfra med Livet naar de slaae Græs eller Kløver. Udbrudet af deres Brede maa derfor forebygges, eller Bredden dæmpes, og dertil har man et fortræffeligt Middell i Nøgen. Den, som ikke ryger Tobak, t. Ex. vor Mester, Dzierzon, kan lave sig en Lunte af linnede Klude, eller Trødsfe, eller blot tage en Tørveglød, og blæse Røg derfra paa Bierne. Herved tabe de strax Modet, og trække sig enten tilbage fra de Tavler, som man vil udtage, eller de stikke Hovederne sammen og lade i deres Glendighed foretage med sig hvad som helst; f. Ex. de lade sig børste ned i en Kiste, helde af Kisten ind i et andet Stade o. s. v. Man kan ogsaa benytte Biehætten og tykke, dobbelt strikkede Vanter. Denne som saa forstrækkelig ansete Fare forsvinder altjaa næsten aldeles.

Forresten bør man naturligtviis altid behandle disse nyttige Dyr blidt, idet man aldrig slaaer efter dem eller støder og ryster paa Stadet, eller overhovedet gjør hurtige Bevægelser; man maa nærme og fjerne sig langsomt, bringe Haanden langsomt ind i Stadet og trække den ligesaa lang-

somt tilbage. Desuden overvælde man dem ikke med Røg, hvorved de kunne sætte Livet til, men man gøre sig bekendt med deres Natur, og vil da meget snart bringe det til at kunne betragte dem som kjære Pleiebørn, istedetfor som Dødsfjender, for hvis Angreb man altid maa være paa sin Post, og paa hvem man tilsidst hævner sig ved at snigmyrde dem ved Nattetide med Ild og Svovl!

Meget kunde jeg endnu tilføie, som Tiden dog ikke tillader, men naar det er lykkedes mig at fremstille Sagen saaledes, at dens Bigtighed og Udsørbarhed indsees, da er mit Niemed ved dette Foredrag opnaaet.

For at faae Veilighed til at imødegaae muelige Betæneligheder desangaaende, eller til at opklare muelige Misforstaelser, samt for desuden at fremme Sagen, tillader jeg mig at foreslaae til Discussion i næste Møde:

- 1) Er Principet ved Dzierzon-Stadet saaledes, at det bør anerkjendes som det hidtil ene rigtige?
 - 2) Er dette Princip udførligt i Pragis, og i hvor viid en Udstrækning?
 - 3) Hvorledes kan der virkes bedst for Vieavlens Opkomst og rationelle Drift?
-

Om Veirligets Indflydelse paa Høsten i Frankrig.

Foredrag holdt i Landhuusholdnings-Selskabets Møde den 3die Marts 1858 af Chr. Waupell.

Frankrigs Klima udmærker sig fremfor Østersølandenes især derved, at det tillader Dyrkningen af flere træagtige Bærter, hvis Kultur hos os er en Umulighed, og disse Træer ere netop saadanne, som give rigelige og kostbare Produkter, blandt hvilke Vinen indtager den første Plads. Derfor maa man imidlertid ikke troe, at Frankrig mindre godt skulde egne sig til Kornavl, tvertimod er ogsaa Frankrig i denne Henseende saaledes begunstiget ved Jordbund og Klima, at maaskee intet andet Land af denne Størrelse vilde kunne producere en saadan Mængde Korn; Noget, som imidlertid endnu kun usfuldstændig er opnaaet, fordi Korn dyrkningen i mange Egne staaer paa et lavt Trin, hvortil meget har bidraget, at den franske Kornlovgivning, der vilde begunstige den indenlandske Kornproduktion, har bevirket, at de andre Kulturer stedse have gjort uhyre Fremskridt, medens Dyrkningen af Kornsorterne er bleven tilbage. Alligevel er Frankrigs Kornproduktion saa stor, at Landet i et godt Aar ikke alene kan brødføde sine 36 Millioner Beboere, men endogsaa udføre flere Millioner Tønder til Udlandet. Imidlertid vide vi, at dette i en Række af Aar ikke har været Tilfældet. Frankrig har i fire Aar ei alene ikke kunnet føde sig selv, men haft saamegen Mangel, at derved for-

voldtes Dyr tid næsten over hele Verden. Og ved at gaae tilbage i dette Lands Historie finde vi, at det ofte har været plaget af Misvæxt. Dette har sin Grund deri, at, skjøndt Frankrigs Klima i det Hele er gunstigt for Kornavlén, er det maaskee mere end noget andet Lands Klima plaget af ustadigt Veirligt, som fører til klimatiske Uregelmæssigheder, hvilke rigtignok ere Undtagelser fra Reglen, men det kan hændes, at disse Undtagelser blive saa hyppige, at de øve en afgjørende Indflydelse paa Nationalvelstanden og den øvrige materielle Velvære.

Frankrig er, som ovenfor er sagt, begunstiget derved, at Træerne, der give godt Udbytte og som lade sig nøie med en ringere Jordbund end Kornavlén, her voxe frodig, men den Qvantitet af Frugter, som man kan avle af Træerne, er endnu mere uvis end den, som de eenaarige Planter give, idet saagodtsom alle dyrkede og udyrkede Træer i deres Frugtbarhed lide af Alternat α : de kunne ikke hvert Aar være frugtbare; saaledes er det be- kjendt, at Bøgen sædvanlig kun hvert syvende Aar giver rigelig Frugt; hos Appelsintræerne betegnes hvert andet Aar som et frugtbart Aar. Mærkeligt er det, at navnlig i Mellem- og Sydfrankrig Kornsorterne synes at lide af det samme Alternat, men dette er ikke begrundet i deres Natur, saaledes som hos Træerne, men i klimatiske Uregelmæssigheder, idet at en for stor eller en for liden Fugtighed eller Varme skader deres Velværen, saaledes at Afgrøden i større eller mindre Grad formindskes.

I Mellemfrankrig lider Vintersæden i Reglen ikke af Vinterkulden, thi denne er sædvanlig strengere end hos os og som Følge deraf er Vægten standset, lige indtil at Foraarsvarmen atter falder den i Virksomhed.

Underledes er det i Sydfrankrig navnlig i Provence; her har Vinteren ofte en Middelvarme af 9° C. ligejom hos os i den første Deel af Mai Maaned; i det milde Veir spirer Hveden, der sædvanlig saaes i November, skyder i Straa og frembyder saaledes paa de smukke Vinterdage det lifligste

grønne Syn. Naar nu et saadant Veir er stadigt, kan denne Kornsort langsomt udvikle sig i Vinterens Løb og sætte Ager ved Foraarets Begyndelse; men det Fordærvelige er nu, at det milde smukke Veir ofte ganske pludselig kan afløses af den barste Vinter. Thermometret synker fra 9 til 0° C., og Sneen falder paa Planter, der ere i deres fulde Grøde. Et saadant pludseligt Omflag i Veiret fandt Sted i Januar 1820; at denne pludselige Kulde maatte være skadelig for Kornplanterne er udenfor al Tvivl; imidlertid har jeg ikke kunnet finde Noget derom, maaskee fordi, at Ødelæggelsen, som anrettedes blandt Oliven-træerne, der er Provences vigtigste Kulturplante, var meget stærkere. Man er enig om, at det, som især bidrog til at gjøre Kulden den 10de og 11te Januar 1820 saa ødelæggende, var den Omstændighed, at den optraadte saa pludselig og efter en meget mild Temperatur. Ligetil den 8de havde Vinteren udmærket sig ved et smukt mildt Veir, om Dagen stod Thermometret paa 12—14° C., om Natten paa 8°. Om Natten*) imellem den 9de og 10de begyndte en kold Bind at affjole Luften, det sneede lidt og Thermometret gik ned til 0°; den 10de gik det under 0°, det sneede uafbrudt fra Kl. 3 om Morgenen til Kl. 4 om Eftermiddagen og det faldne Sneelag var 5½ Tomme mægtigt. Den 11te om Morgenen 6° Kulde, den 12te, Midnat, viste Thermometret endnu 10° Kulde. Nu havde Kulden kulmineret, thi Kl. 3 steg Thermometret til ÷ 4° og den 13de om Dagen var det 5° Barme, den 14de blev Binden sønden og denne ledsagedes af en mild Regn, som næsten varede 24 Timer, hvorefter al Isen og Sneen forsvandt, og man fik nu at see det frygtelige Nederlag, som Kulden og især Sneen havde anrettet paa Oliven-træerne; medens i Ligurien og ved Nizza kun enkelte Oliven-træer havde taget Skade af denne pludseligt indtræffende Kulde, saae man derimod, saasnart man havde overstridt den

*) See: Mémoires relat. aux effets de la Gelée, 11 et 12 Janvier 1820. Paris 1822.

franske Grændje, en Trediedeel eller Halvdelen af Træerne dræbte af Kulden, og de, som om Foraaret passerede Landveien fra Nizza til Marseille og derfra til Montpellier, havde overalt, hvor de kom frem, det ynkelige Syn, at see de fældede Oliventræer ligge spredte paa Markerne og Bjergstrænderne; hvorved Landmændene for flere Aar vare berøvede saagodtsom alt Udbytte af deres Jord *).

Svad, der ogsaa kan være til Skade for Planterne, er, at i nogle Vintre kan Forfjellen imellem Nat- og Dagvarmen være usædvanlig stor. Saaledes viste Thermometret i Montpellier den 31te Januar 1855 om Natten en Kulde af 16° , og Dagvarmen var $+5^{\circ}$. Meget fordærvelig for Vegetationen i Sydfrankrig er ogsaa Niimfrosken, naar den paafølges af klart Veir med varm Solskin; dette smelter den paa Planternes Blade dannede Is, og det derved under Solens Paavirkning dannede kolde Vand ødelægger en større eller mindre Deel af Bladene.

Uagtet Vinterkulden saaledes kan være fordærvelig for mange Planter, troer jeg dog ikke, at den kommer til at øve nogen væsenlig Indflydelse paa Kornhøsten i Frankrig; thi deels besidde Kornplanterne en naturlig Haardsforhed mod Frost, især naar de endnu ikke have Straae, deels ledtages den haarde Vinter gjerne af Snee, der vel kan være fordærvelig for nogle Træarter, men i Frankrig ligesom hos os danner for Kornet et beskjærmende Dække imod Kulden. Det er egentlig saaledes kun i ganske enkelte Egne af Provence, at den pludselig indtrædende Vinterkulde kan skade Kornet, og selv her hører det til Sjeldenhederne.

Langt betænkligere er det, naar Kulden ikke indskrænker sig til Vinteren, men forlænger sig ind i Foraarsmaanederne. Marts Maaned er hos os for Kornplanterne at betragte som en Wintermaaned; for Frankrigs Bedkommende er det derimod

*) I et af de sidste Hefter af Tidsskrift for populære Fremst. af Naturvidenskaberne er denne Begivenhed mere omstændelig fortalt.

anderledes; Sveden og Rugen ere i Mellemfrankrig i Marts ligesaa udviklede som i Mai hos os. Rugen, der spiller en vigtig Rolle i næsten alle Frankrigs Provindser, led 1855 i Marts Maaned saaledes af Kulden, at man allerede den 1ste April vidste, at Rughøsten var gaaet tabt for det Aar. Uagtet Sveden satte Straa i denne Maaned, haabede man dog, at den ikke skulde have taget nogen Skade; da imidlertid hverken April eller Mai bragte Varme, var Svedehøsten ligesaalidt som de to foregaaende Aar istand til at forsyne Landet. Mærkeligt er det, at denne uregelmæssige Indtræffen af Kulden ogsaa kan finde Sted i Mai Maaned, ja endogsaa i Juni. Saaledes fortæller Arthur Young*): „Henimod Enden af Mai Maaned fandt jeg Bladene paa Baldnøddetræerne sønden for Loire = Floden sorte af Frost, og længere mod Syd vare Figenstammerne omviklede med Straa for at beskytte dem imod Frost, og det heelt ind i Juni Maaned. I Egnen, som ligger ved Foden af Vogeserne, faldt der Sne endnu den 29de Juni 1789. Den 20de September 1787 var Nordostvinden saa kold syd for Loire i Egnen af Orleans, at Folk maatte gaa vinterklædte“.

Endnu fordærveligere end den uregelmæssige Frost er imidlertid den ulige Fordeling af Fugtigheden. Naar vi fra Kornregionen gaae over i Viinregionen**), forsøges Varmen, hvorved Dyrkningen af Træer i høi Grad begunstiges; men Fugtigheden navnlig Regnmængden tiltager ikke i samme Forhold, hvilket øver en afgjørende Indflydelse paa de dyrkede urteagtige Planters Liv, thi da deres Rødder indskrænkes til det øverste Jordlag, maae de her forgjæves søge efter Vand, naar det i længere Tid ikke har regnet. Som den første Følge heraf maae vi for Agerbrugets Vedkommende an-

*) Travels. Kingdom of France. London 1794. Vol. 1 S. 310.

**) Frankrig deles med Hensyn til Jordbundens Frembringelser i 3 Regioner: 1) Kornregionen fra Kanalen og ned til Paris; 2) Olivenregionen ender ved Middelhavet og 3) Viinregionen imellem begge.

føre, at naturlige Enge, Græsmarker, ja endogaa hvilende Græsmarker, der periodeviis skulle afløse Kornet, blive en Umulighed. Naar man saaledes passerer den frugtbare Garonne = Dal, og Diet fryder sig ved det frodige Korn, der dækker Markerne, savner man strax de grønne Marker, som hos os afveyle med Kornmarkerne. Græsmarkerne give paa den nordtydske Slette ofte ligesaa stort Udbytte som Kornmarkerne; de levere, som Affald, Gjødnin-gen, der paa den pløiede Ager gjensødes i Form af Korn. At veyle med Korn og Foderværter, enten dette er Græs, Kløver eller Rodfrugter, at forøge Gjødningsmassen, det har været de vigtigste Aarsager til, at Landene langs Nord- og Øst-søen, som i Oldtiden kun frembragte Skov og Græs, nu producere en saadan Mængde Korn, at den ikke alene er tilstrækkelig til egen Forsyning, men ogsaa maa afhjælpe Kornmanglen, hvor denne indtræder andesteds i Verden. Dette Agerbrug passer ikke for Viinregionen; jo længere vi komme syd for Loire = Floden, bliver det stedse mere indlysende, at Agerbruget maa drives efter andre Principer; Foderurterne hentes her ikke mere fra Engene, men de saaes og høstes paa samme Maade som Kornplanterne. Her ere mange Egne, hvor Jorden aldrig hviler, men hvor den hvert Aar maa bære Korn. Uagtet det besaaede Terrain saaledes er dobbelt saa stort som hos os, og uagtet Sommervarmen er stor nok til, at man kan høste to Gange hver Sommer, troer jeg dog, at det er Græsmarkernes Umulighed, og de deraf følgende Virkninger, som foraarsage, at Udbyttet af Høsten vel her ikke bliver ringe, men er i høieste Grad uvis, og det i den Grad, at man i gamle Dage, da Kornhandelen ikke blomstrede, og enhver Egn maatte føde sig selv, kunde regne paa, at hvert 3die eller 4de Aar døde Mange af Hunger.

Naar vi forresten gaae i det Enkelte for at søge fra Fugti-g-hed sforholdene de Aarsager, som kunne skade Kornplanterne, da finde vi, at i Provence kan Sommeren være saa tør, at der i hele Maaneder ikke falder Regn, og naar den daglige Middelvarme

nu er henved 26° og Thermometret ofte i mange Dage stiger til 30° C. og i hele Maaneder kan holde sig derpaa, maae naturligtviis Kornplanterne nødvendig gaae til Grunde, naar de ikke blive vandede (ved Bandedninger). For at unddrage Hveden fra Virkningen af den tørre Sommer, søger man derfor at saae den saa tidlig, at den kan modnes, førend den hede Tid indtræffer, — og det er saaledes ikke af samme Grund i Frankrig, som i Danmark, at Hveden bliver saaet om Efteraaret —. Herved saae Foraarsmaanederne en langt større Vigtighed end hos os, idet at Hveden høstes enten i Juni eller Juli. Foraarsveirliget i Frankrig er ligesaa ustadigt som hos os, og Kornet lider snart af Kulde (1855) snart af Tørke (1854) og snart af Fugtighed, navnlig har Mai Maaned i de sidste Aar stadig været rig paa Regn, og det er denne Maanedes Regn, der har været en af de virksomste Aarsager til Misvægten fra 1853-1856. „Mai Maaned“, saaledes hedder det i en Beretning fra Mellemfrankrig, „var i Frankrig saavel som andre Steder i Europa berømt som den skjønneste, men den synes aldeles at have forandret sig og at have antaget Karakter af den ubehageligste og for Jordens Produktioner skadeligste Maaned (le plus vilaine et le plus nuisible)*). 1853 var Maaneden saa regnfuld, at Kornet i mange Egne af Frankrig blev ødelagt af Oversvømmelse; ogsaa 1855 led Kornet meget af Regnskyl og Oversvømmelser. 1856 begyndte Mai med usædvanlig Kulde, hvorefter der fulgte et saadant Regnfald, at de fleste betydelige Floder gik over deres Bredder og ødelagte Markerne. Den stadige Regn skadede Kornet i høi Grad, Rugen var just ifærd med at blomstre, men det befrugtende Støv var altfor oplødt til at det kunde befrugte. Ogsaa om Sommeren kan Regnmængden være fordærvelig for Høsten; Misvægten 1816 blev forarsaget ved den vedholdende Regn i August Maaned; det afflaede Korn blev

*) Journal d'agriculture pratique 1856. 5 Tome. p. 584.

staaende paa Marken, og Kjørnen begyndte at gaae i Forraadnelse. Noget Vignende tildrog sig 1845. Den Regnmængde, som i Frankrig kan falde paa en enkelt Dag, overgaaer langt alt, hvad vi kjende af den Slags hos os. Den 8de August 1852 faldt der paa een Dag 100 Linier Regn; det er mere Regn, end Jorden hos os modtager i den regnsfuldeste Maaned.

Vi have saaledes seet, at Foraarsregnen ofte har øvet en frygtelig Indflydelse paa Hosten, men undertiden kan ogsaa Regnen udeblive i den Grad, at Kornet allerede i de første Foraarsmaaneder lider af Tørke. Saaledes skriver man fra Departementet Haute = Vienne *) den 7de April 1854: „Det er til at fortvivle over; i hele Marts Maaned have vi ikke havt en Draabe Regn, og April synes endnu at være tørrere; der er overalt stor Vandmangel“. Det var især Kløveren (*Trifolium incarnatum*) og Rugen, som lede deraf; da Frostene afløste Tørken, var Rugens Ødelæggelse i mange Egne allerede afgjort inden Udgangen af April Maaned.

Det er eiendommeligt for Veirliget i Mellem- og Sydfrankrig, at voldsomme Orkaner ere temmelig hyppige. Dgsaa disse kunne være en Fordærvelse for Markens Afgrøde, vel ikke for hele Departementer, men dog for enkelte Egne. 3 Mai Maaned 1854 rasede Orkaner næsten over hele Frankrig, og i Provence talte man ikke mindre end 7 Orkandage. Orkanerne ere ofte ledsagede af Skybrud og Hagelveir. Arthur Young oplevede et saadant Veir i den frugtbare Garonne-Dal i Egnen af Toulouse. „Kornet frembød her for Uveiret det skjønneste Udseende, men Indbildningskraften“, siger han, „kan vanskelig danne sig en Forestilling om den Ødelæggelse, som Stormen og Regnen havde anrettet. Den skjønneste Hvede var ikke alene pidsket til Jorden, men Strømme af flydende Dynd havde leiret sig derover og det

*) Journal d'agriculture pratique. 1854. 1 Tome. p. 343.

**) Arthur Youngs Travels, 1ste Deel S. 310.

i en Grad, at man aldeles ikke kunde tænke paa at bjerge noget deraf. Et saadant kortvarigt voldsomt Regnveir generer kun lidt den Reisende" o. s. v.

To Aar før (1785) havde et Hagelveir raset over en saa stor Strækning af Sydfrankrig, at Korn, til Værdi af mange Millioner, derved var ødelagt; thi ellers gaaer det med Hagelveir i Frankrig som andetsteds, at det kun virker paa en enkelt Plet, saa at kun et ganske enkelt Sogns Afgrøde derved kan spoleres. I Nærheden af Angoulême oplevede Young saaledes et Hagelveir, der var saa voldsomt, at Druerne bleve pidskede fra Wiinstoffene, og disse sidste saaledes medtagne, at det vilde vare to Aar, inden de kunde komme sig. Den samme Egn blev den 3die August 1812 hjemsøgt af et ligesaa forfærdeligt som ødelæggende Uveir. Man var just isærd med at begynde Hosten, som saae meget lovende ud; det var smukt Veir og Winden var ligetil Kl. 3 om Eftermiddagen Nord, da den pludselig sprang om til Syd; nu bedækkedes Himlen med tykke Skyer; det blæste voldsomt til Kl. 5, da det pludselig blev blifstille. Lordenen begyndte at rulle i det Fjerne, men den kom stadig nærmere, og Himlen var nu fuldstændig dækket af tykke mørke Skyer. Kl. 6 udbrød det voldsomste Hagelveir; Haglene faldt saa store som Hønsæg, flere Personer bleve saarede, og et Barn blev dræbt. Den følgende Dag saae denne frugtbare Egn ud som et Vinterlandskab. I Klosterne og Huulveiene vare Haglene sammendryngede til en Høide af 2 til 3 Fod. Bladene vare pidskede af Træerne, Wiinstoffene vare ligesom hakkede, Kornet var slaaet til Jorden, Dyrene, især Faarene og Svinene, som ikke havde havt Tid til at komme i Huus, vare dræbte. Bildtet var omkommen i en saadan Mængde, at det manglede i flere Aar i denne Egn, ja man fandt endogjaa Ulveunger, som vare dræbte af Hagelen. Mange Wiingaarde havde lidt saaledes, at de paany maatte beplantes, og endnu i 1818 havde de ikke faaet deres gamle Kraft *).

*) *Météorologie* par Ch. Martins. Patria. Side 204.

Vi have saaledes gjort Bekjendtskab med Skyggesiderne ved den franske Kornproduktion; uagtet de Plager, hvoraf den er hjemsoget, kunne betragtes som tilfældige, kunne de dog fremtræde med en saadan Styrke, at de ikke alene bevirke Kornmangel i Landet, men ved hyppige Gjentagelser kunne blive farlige for hele Nationalvelstanden. Og netop i det sidste Decennium have Misværgtaarene været hyppigere end nogeninde før. I Aaret 1847 steg Kornprisen til en Høide, som den aldrig har naaet før eller senere i dette Aarhundrede. Dette Aar blev anseet for en Abnormitet, hvilken Anstuelse fandt Medhold deri, at de følgende Aar, da Republikken herskede, vare gode Kornaar, men i Aaret 1853 kom Misværgten fra 1847 igjen og gjentog sig nu i en heel Række af Aar, saa at Keiserregjeringen heri fandt en af sine frygteligste Fjender, og maatte anvende hele sin Regjeringsklogt for at bekæmpe den. Af det Foregaaende have vi seet, at 1853 ikke som 1847 var et isoleret Misværgtaar, men kun var Begyndelsen til en Række af onde Aar, i hvilke Veirliget hvert Foraar var saaledes, at Kornet led i den Grad, at Udbyttet af Høsten var 6 til 7 Millioner Tønder under et almindeligt Aar; uagtet de franske Agerdyrkningsjournaler for hvert Aar have berettet, hvorledes Foraarsveirliget i Aarene 1853 til 1856 stadig har tilintetgjort Udsigterne til god Høst, foreligge disse Beretninger dog for intet Aar saa fuldstændige, som for Aaret 1856, hvorfor jeg troer, at det ikke vil være uden Interesse netop for det Aar at gjenemgaae Veirliget i de Maaneder, som have bestemt Høstens Udfald.

1856.

Efter de tre Misværgtaar imødesaae baade Folk og Regjering med ligesvor Længsel Høsten for 1856; dog hengav man sig i Almindelighed til Haabet om, at denne vilde blive god. Disse Forventninger bleve hele Vinteren nærede ved det gunstige Veirlig, og uagtet man saa ofte var bleven skuffet,

naar man beregnede Høsten efter Kornets Udseende om Vinteren, kunde man dog ikke aflade med at hengive sig til Haabet om en god Høst, naar Vinteren var gunstig for Kornet. Allerede i Januar meldte Gaspardin fra Provence: „Siden 1813 har Januar Maaned ikke været saa varm som i dette Aar, og Vintersæden har, som Følge deraf, allerede nu et fyldigt og frodigt Udseende“.

I Februar herskede det samme milde Veirlig, fra Bordeaux t. G. berettede man: „Februar har været meget tilfredsstillende for Landmanden; de stjerne Dage, hvormed den begyndte, ledsagedes af en Barme, der fremskyndte Vegetationen i den Grad, at man maatte være bleven angstelig derover, dersom ikke Regnen, der varede fra den 14de til den 21de, havde affølet Luften; og derefter endte Maaneden ligesaa smuk, som den havde begyndt. Som Følge deraf frembød Hveden det meest lovende Udseende, og man havde det bedste Veir til at nedlægge Vaarsæden“.

I Marts Maaned holdt Veiret sig ligesaa smukt som gunstigt for Vintersæden, som overalt havde Ord for at have „une apparence magnifique“. I hele Maaneden fandt nemlig en saadan Fordeling Sted af Barmen og Fugtigheden, at Hveden var langt mere udviklet, end paa denne Tid i sædvanlige Aar, og den udmærkede sig tillige ved Frodighed, Fylde og Reenhed.

April Maaned var saa ustadig, som den vel kunde være. I Begyndelsen var den i Sydfrankrig noget kold, saa kom Regn, som afveglede med enkelte smukke Dage. April Maaned, skrev man fra Bordeaux, har ikke været behagelig (beau). „De enkelte smukke Dage ere glemte, Hveden har lidt noget paa lerede Jorder, af den megen Regn, paa nogle Steder er Straaet begyndt at gulne og Ufrudtet at skyde op“; men man troede dog, at dette kun vilde have en forbigaaende Vigtighed og at nogle saa Dages Barme, som man kunde vente i Mai Maaned, vilde gjengive Kornet sit forrige gode Udseende. Det var kun i et enkelt Departement, at Regnmængden havde været saa stor, at den havde været fordærvelig for Kornet.

I andre Egne havde April Maaned vel været ubehagelig for Menneskene, men uden væsentlig at have skadet Kornet. Jeg passerede just i April Maaned 1856 den frugtbare Garonne-Dal. Sveden havde Straa, og Rugen havde Ax, og Vaarsæden var allerede længe fremspiret; der var saaledes den bedste Leilighed til at bedømme Kornets Udseende; jeg blev ligesaa forbausset over den mageløse Frodighed, som over det store Areal, som her er dækket med Korn. Det syntes mig den Gang ubegribeligt, at her kunde blive Misvært; man maatte snarere troe, at denne Egn vilde være istand til at proviantere hele Keiserdømmet, naar det gjordes nodig. Saaledes var Foraaret 1856 indtil 1ste Mai for Frankrigs Bedkommende, et Foraar rigt paa de skønneste Forhaabninger. Freden havde gjort Ende paa Krigen, der havde berøvet Agerbruget saa mange Arbeidere og saa store Kapitaler. Der vare bestemte Tegn paa, at baade Viin- og Kartoffel-sygdommen havde udraaset, og, hvad Hovedsagen var, Kornet lovede stedse den bedste Høst. Endelig syntes da Landeplagerne at være tilende og de gode Aar at komme igjen. Besjalet af saadanne Følelser havde Regjeringen berammet den store Agerdyrkningsudstilling til den 23de Mai. Produkter og Dyr, næsten fra hele Europa, bleve samlede i og omkring Udstillingspalladset. Af Hornqvæg var der henimod 500 Stykker. De uanseelige Stude fra Riimsfjordsøegnen mødtes her med de stolte Ungarer, hvis Hoveder ere væbnede med 3 Fod lange spydformige Horn. Aldrig før havde Landvæsenet kunnet optræde paa en saa imponerende Maade; man saae, at det var den skønneste Industri, og uagtet den havde gjort uhyre Fremskridt var den endnu modtagelig for indgribende Forbedringer og havde en stor Fremtid.

Imidlertid havde Alt paa Marken forandret sig. De skønne Forhaabninger, som Foraaret havde fremkaldt, vare aldeles stuffede. De forbigaaende Onder, som i April Maaned hos Enkelte havde fremkaldt Bekymringer for Høsten, vare vorede i en frygtelig Grad og havde i sine Følger, navnlig i

de frugtbare Dale, aldeles tilintetgjort Afgrøden. Regnen, der i April Maaned havde været i stadig Tiltagende, standsede ikke med Udgangen af denne Maaned, men vedblev at nedstrømme. Fra Bjergskrænterne styrtede Vandet ned i Floderne; i Loiren og dens Bifloder blev det snart opdyngtet til en saadan Høide, at Flodleiet ikke længere kunde rumme Vandmassen, hvorfor denne blev trykket ud over Markerne i de frugtbare Dale. I Begyndelsen gjorde Digerne Vandet Modstand, men paa mangfoldige Steder maatte disse give efter for det uhyre Vandtryk, og der opstode Digebrud paa mange Punkter; herigjennem styrtede Flodvandet som en Gletsche, der river Alt med sig, som den møder paa sin Gang, Træer, Mure, Huse, ja selv Slotte bleve kuldkastede, Jernbanerne bleve sprængte, og alle Markerne i de frugtbare Dale, som oversvømmes, dækkes tillige med Gruus og Sand, som ødelagte Plantedækket for dette Aar og vanskeliggjør det følgende, idet den frugtbare Muld er dækket af det gølge Gruus og Smaasteen. Endnu værre end Loire rasede Rhonen og dens Biflod Saonen. Floddalen ved Lyon blev forvandlet til et Hav, og Vandfloden styrtede sig frem her med en saa frygtelig Voldsomhed, at hele Landsbyer og flere af Lyons Forstæder bleve kuldkastede. Ogsaa Garonnens Banded foretog ødelæggende Vandringer udover deres Bredder. Kun faa Mennesker omkom, thi Autoriteterne stræbte overalt at frelse, hvad der kunde frelles; ligesom det er bekjendt, at Frankrigs Keiser strax indsendt sig paa de oversvømmede Punkter for overalt at tilviebringe al den øieblikkelige Hjælp, som var mulig.

Og dog var Oversvømmelsen ikke det eneste Onde, som den haardnakkede Regn forarsagede, ligesom det ikke alene var i Floddalene, at Kornet havde taget Skade; næsten overalt i Mellem- og Sydfrankrig havde Regnmængden været større end Kornet kunde taale. I mange Egne var der paa enkelte Dage falden saameget Vand, at Kornmarken stod oversvømmet, indtil Jorden og Rønderne kunde modtage det overflødige

Band. Ved Orange i Provence faldt der den 30te Mai 82 Millemetre (omtrent 3 Tommer) Regn, det er meget mere, end der hos os falder i den regnfuldeste Maaned. „Maimaaned har i Nar været en af de sørgeligste vi have oplevet“, skrev man fra Bordeaux. „Hveden og Foderurterne, der 2 Gange have været oversvømmede af Regnvandet, ere i mange Egne ødelagte. Det er umuligt at saae Mais og Bønner. Sneglene gjøre Skade baade paa Kornet og Biingardene“. Fra Loulouje skriver man: „Jeg har ikke Mod til at skildre hele den Skade, som den store Fugtighed har fremkaldt, jeg vil blot indskrænke mig til at bemærke, at det skønne Korn, der for to Maaneder siden bedækkede vore Marker, ikke er mere til at kjende. Maisen, der er nedlagt i de vaade Jorder, vil sandsynligviis gaae til Grunde. Alle Produkter have lidt meer eller mindre, men især Foderurterne, der langs Garonnen to Gange ere oversvømmede“. Dog var der nogle Departementer i Sydfrankrig, hvor Kornet endnu frembød et tilfredsstillende Udseende, og det samme er Tilfældet i Nordfrankrig, hvor Kornet ikke var saa langt fremskredet, at Regnen kunde skade det. Hvad der i flere Egne havde gjort Ondet værre var Snyltesvampene, hvis Udvikling ligeledes var begunstiget af det fugtige Veirlig og som nu bleve en ny Plage for Kornet; det var især Rust og Brand, der ogsaa hos os sædvanlig kun indfinde sig i de fugtige Nar; desforuden sporede man en ny Snyltesvamp, som hidtil ikke var bleven synderlig paaagtet, nemlig Meeldroien paa Hveden; før havde man kun kjendt denne Snyltesvamp fra Rugen, og det er muligt, at den ogsaa er kommen derfra*), thi den udvikler sig gjerne paa den Hvede, der som Blandingskorn (méteil)**) saaes imellem Rugen. Forresten viste det sig, at dette Onde ikke var aldeles

*) Denne Mening beroer paa et praktisk Skjon, ligesom det endnu ikke er afgjort, om Meeldroien paa Hveden er samme Art, som den paa Rugen.

***) Méteil spiller en vigtig Rolle i Frankrig; den aarlige Produktion anslaaes i et Middelsaar at beløbe sig til 7 Millioner Lønder.

nyt, thi allerede i 1851 har den samme Svamp været iagttaget i Normandiet.

Saaledes vare de skjonne Forhaabninger fluffede. I Juli Maaned var det klart for Folket og Regjeringen, at Høsten næsten overalt Syd for Loire havde været utilstrækkelig; ogsaa Viinhøsten faldt slet ud, idet Barmen, der fulgte efter den store Fugtighed, havde paany fremkaldt en skrækkelig Invasion af Snyltesvampe, hvilke saaledes altsaa ikke, som man havde formodet, 1855 vare blevene træt af at hærje Wiingaardene.

1856 var altsaa ligesaa uheldigt for Agerdyrkingen, som de 3 foregaaende Aar, og Nøden maatte nødvendig føles endnu stærkere, fordi jo længere man fjernede sig fra de gode Aar, desmere blev Kraften til at bære Lidelserne svækket. Dette vidste Regjeringen, den var derfor i høieste Grad bekymret for de Lidelser, hvoraf Almuen var hjemsogt. Det var ogsaa i Dvereenstemmelse hermed, at Keiseren i Juli 1856 udtalte sig for Corps legislatif: „Trods al vor Regjerings Omsorg vedbliver Almuen at lide; naar ikke Forsynet skjænker os til næste Aar en god Høst, saa ville de Tusinder af Gaver, som Staten og Private uddele, kun være svage Palliativer imod Nøden“. Men ved Siden deraf udtales den faste Fortrosthing til, at den franske Energi og den franske Intelligents ville finde Midler til at helbrede disse uforudseelige Onder. „Alt bringer mig til at haabe“, siger han, „at Videnskaben vil opnaae, at betvinge Naturen“.

Nærmest med Hensyn til Formen af Meieriopgjørelser.

(Af Søgermeister Sehested til Broholm.)

Det er mig her nærmest om at gjøre at levere en Fremstilling af en beqvem Maade til at føre Regnskab over Meieri-produkter paa.

Det kommer derved væsentlig an paa Indretningen af Melkestuetavlen. Jeg stiller derfor i Spidsen et Afstryk af den Tavle, jeg har indrettet for de daglige Optegnelser. Ved Hjælp af den kunne de Resultater, som her ere anførte nedenfor samme, let udtrages og overskues, hvorfor ingen af Rubrikkerne bør mangle naar Regnestykkerne skulle gaae op, og uden dette have Optegnelserne ikke megen Værd.

Er Tavlen indrettet paa denne Maade (med en Høide af 42 Tommer og en Bredde af 50 Tommer) og føres nogenlunde ordentlig, opnaaer man et temmelig alfsidigt Overblik paa en simpel Maade og undgaaer ved den endelige Opgjørelse megen trættende og forstyrrende Uleilighed med at slaae efter paa flere Steder end det er nødvendigt.

Idet jeg derhos leverer en Pengeopgjørelse for Meieriet, for hvilken Regnskabet over Produkterne kun tjener som Redskab, har dette fornemmelig, foruden de mange Betragtninger, hvortil en saadan Fremstilling forøvrigt kan give Anledning, til Hensigt at henlede Opmærksomheden paa Anvendelsen af

Kraftsfoder, hvilket det er min Agt vedblivende at forsøge, saa længe det viser sig at kunne betale sig.

I den Anledning skal jeg anføre de Vinier, hvormed jeg isjor indledte en lignende Opgjørelse som denne.

„Jeg fremstiller ikke mit Meieriudbytte som stort. Jeg arbejder hen efter et stort Udbytte ved at forsøge Kraftsfoderet, og udtaler, at det vilde være en overordentlig Binding for Mange, om adskillige af de Mænd, der fødte stærkt, endnu langt stærkere end jeg har gjort i de sidste Aar, ville meddele bestemte detaillerede Oplysninger om deres Resultater.“

Meieriets Pengeindtægt.

				Rd.	℥	β
Sød Mælk.						
Til Herstabsøhuset. . .	1610	Rd. à	7 $\frac{1}{8}$ β	128	4	7 $\frac{1}{2}$
„ Fedekalve . . .	1053	„ à c.	3 $\frac{1}{2}$ -	37	5	=
„ Tillægskalve . . .	1297	„ à	7 $\frac{1}{8}$ -	=	=	=
„ Svinene	46	„ à	7 $\frac{1}{8}$ -	3	2	4 $\frac{1}{2}$
„ Avlsøhuusøholdn.	8	„ à	7 $\frac{1}{8}$ -	3	3	8 $\frac{1}{2}$
Fløde.						
Til Herstabsøhuset. . .	396 $\frac{1}{2}$	Rd. à	2 $\frac{1}{2}$ 10 -	173	2	13
„ Avlsøhuusøholdn.	3 $\frac{1}{2}$	„ à	2 - 10 -	1	3	3
Smør.						
Til Herstabsøhuset	} (2205 $\frac{1}{2}$)	„	à 2 - 10 -	757	3	3
1731 $\frac{1}{2}$ Pd.						
„ Avlsøhuusøholdn.						
324 Pd.						
„ Fremmede	} til forskjellige	„	à 2 - 10 -	141	4	8
6806 Pd.						
			Priser. . . .	2982	=	1
Kjernemælk.						
Til Svinene	6656	„ à	2 β	138	4	=
Øvinding.						
Af den hensatte Mælk	3409	„		=	=	=
Af skummet Mælk.						
Til Herstabsøhuset. . .	2274	„ à	2 $\frac{3}{8}$ -	63	1	=
„ Avlsøhuusøholdn.	10039	„ à	2 $\frac{3}{8}$ -	278	5	3
Sateris 28997 $\frac{1}{2}$ Rd.				4707	3	3 $\frac{1}{2}$

			Rb.	℥	β
Transport	28,997½ Rb.		4707	3	3½
Til Gave	250	" à	2½ β	6	5 11
" Teglværket . . .	675	" à	2½ -	18	4 8
" Fedefalve . . .	"	"	"	"	"
" Tillægssalve . .	1150	" à	2½ -	"	"
" Svin. 2167 Rb. } " dito 4431 " } " dito 346 " }	6944	" à	2½ -	192	5 5
" Desuden (hvorfor ikke kan gøres Rede) . . .	4679½	" à	2½ -	129	5 15
" Ostelavning : 46,548 Rander, hvoraf er fabrikeret:					
Ost.					
Til Herstabskøjet	1032 Rb.	à	9½ -	102	= 12
" Aulshuusholdn.	1758 Rb.	(4655) "	à 9½ -	173	5 13
" Fremmede	5911 Rb.	til forskellige Priser. . . .		576	2 13
Balle.					
Til Svinene	41893	" à	c. 1 -	372	4 ½
	89244 Rb.				
Tyre.					
Til Aulshuusholdn.	2 Stk.	50 Rb.		50	= "
Køer.					
Til Herstabskøjet	9 "	290 -	4 ½ 12 β		
" Aulshuusholdn.	3 "	71 -	" - 4 -		
" Fremmede . . .	12 "	360 -	" - " -		
	24 Stk.	721 Rb.	5 ½ = β	721	5 "
				Luteris	7053 1 1

		Rd.	Ʒ	β
	Transport	7053	1	1
Spædekælve med og uden Skind.				
Til Herfjabskshuset	34 Stk. 28 Rd. 2 Ʒ = β			
" Uvlshuusholdn.	15 " 13 - 3 - - -			
" Fremmede . . .	44 " 102 - 4 - - -			
" Tillægskælve . .	7 "			
Døde (hvoraf 11 Stk. Kastekælve)	22 " = - - - - -			
	122 Stk. 144 Rd. 3 Ʒ = β	144	3	=
Huder og Skind (efter Regnskabsbogen).				
Til Fremmede		150	2	=
	Tilsammen	7348	=	1

Meieriets Pengeudgifter.

Til at producere det ved Besætningen afgaaende Dvæg anvendes Tillægskælve og den Melk, disse nyde, i Aar af Vardi: Kælvne 14 Rd., Melken 127 Rd. 1 Ʒ 10 β, samt det Græs og Foder de æde i 3 Aar.

For ikke at besvære Regnskabet, er intet ført ud i Udgifts- og Indtægtsrubrikkerne for disse Gjenstande.

Fabrikationsomkostninger.

	Rd.	Ʒ	β
Til Skjæring af Hakkelse, Fodertransport og Extrarøgt	133.	2.	4
Faste Lønninger til 1 Meierikarl, 2 Røgttere, 1 Meieriske, 1 Undermeieriske og 5 Malkepiger, iblandt hvilke Sidste 1 for Størstedelen var syg hele Sommeren og hvis Arbeide udfortes ved leiede Folk	515.	2.	7

Løst 648 4 11

	Rbd.	Ʒ	β	Rbd.	Ʒ	β
Transport	648	4	11			
Kost til diæje 10 Personer à 90 Rbd.	900	=	=			
Inventariets Forøgelse og Vedligeholdelse (heri Smørtræer) . . .	238	2	15			
Brændsel	51	3	=			
Salt og Kommen	43	4	8			
Til Sviins Røgt, foruden den faste Lon	63	1	12			
Kuur	2	5	4			
Udfølligt	15	1	12			
Heste til Kjærning, Melkevognen, Haffelseskjæring og Kjørsel med Produkter	60	=	=	2023	5	14
Kraftfoder om Vinteren.						
Fra 1ste Jan. til Midten af Marts 1857, 1641 Edr. Noer à 2 Ʒ pr. E.	547	=	=			
I sidste Halvdeel af Marts, i April og Mai Maaneder, 93 Edr. Byg à 5 Rbd. pr. E.	465	=	=			
48½ Edr. Svinemeel à 2 Rbd. pr. E.	97	=	=			
Fra de indsattes paa Stalden i Efteraaret til 31te Decbr. 1857, 40 Edr. Noer à 2 Ʒ pr. E.	13	2	=			
62 Edr. Agern à 2 Rbd. pr. E.	124	=	=			
Paa Stald Foraar og Efteraar 130 Læs Høe à 5 Rbd. pr. Læs	650	=	=	1896	2	=
hvilket bliver 1641 Edr. Noer, saagodtjom 137 Edr. Byg og 130 Læs Høe.						
Græskland.						
Den forhaanden værende Græsning bestod af:						
Almindelige Græsmarker	113					
				Eateris	3920	1 14

	Edr. Land.	Rd.	⌘	β
Transport	113	3920	1	14
Edr. Land.				
Græsning paa Slaaklo- vermarken efterat Høet var bjerget	31			
Græsning paa Enge efterat Høet var bjerget	24			
	55 Ed.			
Denne Græsning opføres med det Halve af Areallet		28		
Desuden en Græsning, som ligger udenfor Driften, af Vardi		16		
	Tilsammen 157			
Denne Græsning har været anvendt til:				
122 Malkekøer	122 Køer.			
5 Tyre bruge Græsning for . .	5 "			
1 Malkehest	1 "			
7 2 Mars Qvier	} regnes for 12 "			
16 1 Mars Qvier				
3 1 Mars Tyre				
7 Melkekølve i Eftersommeren, regnes for	1 "			
22 Heste i den bedste Maaned, regnes for hele Sommeren for	7 "			
5 Plage regnes for	4 "			
2 Stude	2 "			
7 Herfskabsheste i 3 Uger, regnes for	1 "			
	Tilsammen 155 Køer.			
Hver Ko har altsaa havt circa 1 Ed. Land at græsse paa.				
Følgelig har Køer, Tyre, Malkeheste og Ung- qvæg havt 141 Edr. Land.				
Disse 141 Edr. Land have afgivet . .		3427	4	3
	Tilsammen	7348	=	1

Altsaa har Græsset paa hver Tønde Land, som er afbenyttet til Meieriet, givet netto 24 Rd. 1 \mathcal{F} 14 β (brutto 52 Rd. = \mathcal{F} 11 β).

Alt Qvæget har faaet Korn, Roer, Ugern og Høe for 1896 Rd. 2 \mathcal{F} = β

Regnes Vinterfoder til Tyre og Ungqvæg

lige med Fodring til 24 Køer, som

fodres uden Korn, men med $1\frac{1}{2}$ Læs

Høe pr. Stk., saa har Tyre og Ung-

qvæg faaet 36 Læs Høe, af Værdi 180 - - - -

og saa have Køerne faaet Kraftfoder for 1716 Rd. 2 \mathcal{F} = β

Køer og Mallehest have havt 123 Td. Land. Disse

123 Tdr. Land have afgivet — i Forening med Korn, Roer,

Ugern og Høe, tilsammen for 1716 Rd. 2 \mathcal{F} = β , — 89244

Rander Melk.

Altsaa har hver Tønde Land med Græs, som er anvendt til Køerne, i Forening med Kraftfoder for 13 Rd. 5 \mathcal{F} 12 β , leveret $725\frac{1}{2}$ Kande Melk (hver Ko har givet $731\frac{1}{2}$ Kande Melk) i raa Tilstand.

Det er dette, man fornemmelig bør have for Die, naar man vil bedomme et Meieri: Hvormegen Melk haves for hver Tønde Græsland, og af hvor stor Pengeværdi har Vinterfodringen været, ligeledes for hver Tønde Græsland.

$725\frac{1}{2}$ Kander Melk Gange c. $7\frac{1}{18}$ β giver 53 Rd. 1 \mathcal{F} 15 β , og trækkes derfra Værdien af det Vinterkraftfoder, som er anvendt for at hjælpe denne Melk frem, 13 Rd. 5 \mathcal{F} 12 β , saa faaes 39 Rd. 2 \mathcal{F} 3 β , hvilket Tal ikke angiver hvad hver Tønde Græsland har indbragt netto (dette sees ovenfor), men derimod det Forhold, som Udbyttet staaer i til det anvendte Græsland, og det er Sagen.

Det kommer slet ikke an paa hvormegent man har af hver Ko, thi Een anvender 6 Ekpr. Land pr. Ko, og en Anden

anvender 12 Skpr.; det kommer an paa hvormeget man har af en Tonde Land. Og endda kommer det ikke an paa hvormeget Mælk man faaer, med mindre man trækker fra hvad man giver om Vinteren, thi Een giver 1 Læs Høe, hvor en Anden giver 2, og Een giver 1 Tonde Korn, hvor Andre give 7 Tønder.

Naar Een giver til 1 Td. Græsland 1 Læs Høe à 5 Rd. og 2 Tdr. Korn à 5 Rd. og avler Mælk for 55 Rd., saa staaer han sig paa en vis Maade ligesaa godt, som en Anden, der giver 1 Læs Høe og 7 Tdr. Korn og avler Mælk for 80 Rd.; de faae Begge 40 Rd. for Græsset — uden at tage Hensyn til den forbedrede Gjødning og de forsøgede Fabrikationsomkostninger ved det stærkere Foder.

Det er ikke alene den sikreste, men ogsaa den hurtigste Maade at sjonne Kraftfoderets Virkning paa, da man dertil kun behøver at vide hvormange Kander Mælk Køerne have malket, hvormeget Græsland de have havt, og hvormeget Kraftfoder de have faaet, hvorimod det tidt falder meget vanskeligt at finde alle de Momenter, der skulde tages i Betragtning ved en Pengeberegning naar den skal være nogenlunde paalidelig.

Hvad der endvidere gjør Bedømmelsen efter Penge mere usikker end Bedømmelsen efter Mælk, er, at Fabrikation af Smør, Ost, Flæsk og Fedekalvekjød kan foretages med mere eller mindre Sagkundskab og Omhyggelighed; og slikt bør ikke komme Græsmarkerne til Skade. Det samme er Tilfældet med Affætningen af Fabrikaterne.

Hvad specielt dette Regnskab angaaer, da bør ved Siden af det, følgende Momenter tages i Betragtning:

De her omhandlede 89244 Kander Mælk vilde ved en klogere Afhændelse af Produkterne have givet flere Penge. Jeg forstaaer ikke at skaffe mig forholdsviis høie Priser.

Quantiteten af Mælk maatte lide under den frygtelige Torhed, som intet Sted i Landet var stærkere end netop her og i den allernærmeste Omegn, hvor ikke engang de Byger

kunde naae hen, som vi af og til saae falde en Miils Dei borte. Torheden kuede i den Grad Græsjet, at det bestandigt blev mig lige ubegribeligt hvor Melken kom fra. Som en væsentlig Marsag til at Melken, der ifjor var 740 $\frac{1}{2}$ Kande pr. Td. Land, i Aar dog kunde naae op til 725 $\frac{1}{2}$ Kande pr. Td. Land, maa tilskrives den Omstændighed, at Køerne i Aar havde faaet $\frac{1}{4}$ mere Kraftfoder paa Stalden end forrige Aar.

Paa Qvantiteten af Smør gjorde den stærke Varme sin skadelige Indflydelse gjældende.

Derimod stiller Pengeindtægten sig mere fordeelagtigt end der egentlig tilkommer den, idet der dette Aar er slaget 8 Stfr. Udsætterføer flere end almindeligt.

At tvinge saadanne Ting, hvoraf der altid findes nogle, ind i Regnskabet, holder jeg for er forstyrrende og anseer det tilstrækkeligt at gjøre en Bemærkning derom.

Hvad der fremdeles kunde tjene til at forhøie Summen for Udbyttet af Græsmarjerne, er, at 200 Faar have græsjet der For- og Efteraar. Men da jeg troer, at det kun har gjort liden Skade for Køerne, hvorom det her egentlig er, det dreier sig, saa bringer jeg heller ikke det videre i Regning.

Køerne har jeg tillagt en Priis af 2 $\frac{1}{2}$ pr. Tønde — en Priis, hvortil det lonner sig godt at dyrke dem. Det er meget mueligt, at den er for lavt ansat; Erfaring skal vise os det. Hidtil har jeg ved Fedning (andetsteds) ikke kunnet bringe dem høiere; men det kan nok være, at jeg har betalt det Qvæg, som jeg har sat paa Fedestald, for dyrt, og jeg har ved Priisansættelsen ikke taget Forbedringen af Gjødningen i Betragtning.

Imidlertid ville disse forskjellige Omstændigheder ved Affattelsen af Regnskabet nogenlunde opveie hinanden, saaledes at Hovedresultatet bliver kun ubetydeligt forrykket.

Beholdningen ved Aarskiftet er paa ikke mange Pund nær altid den samme, af hvilken Marsag jeg ikke har besværet Regnskabet dermed.

Det anvendte Straa er ikke beregnet til Penge og ei heller den producerede Gjødning.

Naar jeg har opført 122 Køer, saa er deri indbefattet alle Gaardens Køer, hvad enten de give Mælk eller ikke.

I Aar var ingen Ko overløben og 11 havde kastet Kalven.

Iffor var 1 Ko overløben, og ingen havde kastet Kalven.

I Dverffor var ingen overløben, og ingen havde kastet Kalven.

Koerne ere aldeles flaaede feil i afvigte Aar saa at jeg ikke har kunnet give Køer i Efteraaret. De 1621 Edr. Køer jeg har givet fra Januar til midt i Marts ere naturligtviis avlede i det foregaaende Aar.

Jeg gav hver Ko $1\frac{1}{2}$ Skp. om Dagen og gav paa den Tid ikke andet Kraftfoder. Jeg kan ikke noksom anbefale Køer, anvendte paa denne Vlaade, og jeg troer at Erfaringen vil vise, at de ad denne Wei indeholde en større Værdi, end jeg har ført dem i Regnskab med — 2 $\frac{1}{2}$ pr. Ed.

Uagtet den forfærdelige Tørke iffor odelagde min Roemark, maa jeg fremdeles anbefale Roedyrkningen; thi Tørken var eksempellos.

Jeg er overbeviist om, at man bør give endnu mere Kraftfoder end jeg hidtil har gjort, men fornemmelig af Køer. De ere slet ikke saa vanskelige at komme tilrette med, som de have Ord for — lidt Paapasfelijkheid, saa gaaer det fortræffeligt, undtagen i et saadant Aar, som iffor. Saae en Fjerdedeel af Marken i anden Halm med Køer, det vil hjælpe godt at begynde med, og det, at man ikke skulde kunne overkomme det, har ikke nær saameget at betyde, som man skulde troe, naar man kun vil.